

RESUM EXECUTIU

CAPÍTOL I. L'ECONOMIA A CATALUNYA

1. La conjuntura econòmica

- L'economia catalana, en un context advers, ha crescut de mitjana el 0,7%, si bé les perspectives de creixement s'han deteriorat a mesura que avançava l'any.
- El creixement modest de l'economia catalana s'ha assolit amb un resultat extraordinari del sector exterior, especialment amb els intercanvis amb l'estranger, que per primer cop han donat un saldo positiu.
- En un context de despallanquejament privat i d'ajust de la despesa pública, tots els components de la demanda interna han mostrat una evolució negativa, també lògicament la despesa pública.
- Per grans sectors d'activitat econòmica, només el sector de la construcció ha mantingut una evolució negativa, amb un descens del VAB del 4,7%, mentre que el de la indústria ha estat el que més ha augmentat, amb l'1,7%.
- No obstant això, l'ocupació ha continuat disminuint i la taxa d'atur a Catalunya ha augmentat fins al 19,6%.
- El saldo amb l'estranger ha estat positiu per primer cop gràcies al comerç i al turisme, i això ha permès compensar la caiguda del saldo amb la resta d'Espanya.
- El crèdit ha disminuït a Catalunya en el 3,5% al llarg de l'any, agreujant la constricció que pateix l'economia catalana.

L'economia global ha experimentat un deteriorament progressiu a mesura que avançava l'any. Aquest deteriorament s'ha produït de manera dual i amb una major intensitat en aquelles economies desenvolupades que tenien més desequilibris.

A més, aquest deteriorament de les perspectives de creixement ha vingut acompanyat d'un encariment progressiu de l'energia i de les matèries primeres, que han moderat la renda real de les economies. Addicionalment, s'han produït alguns desastres naturals, com el tsunami del Japó, o els episodis de tensió en els mercats de deute sobirà a Europa que han incidit negativament en les perspectives de creixement global.

En aquest context, l'economia catalana ha patit el procés de deteriorament global a primera línia, sotmesa a un procés de despallanquejament tant públic com privat i a unes condicions financeres cada cop més constringents.

L'any 2011, el creixement del PIB a Catalunya s'ha situat en el 0,7%. S'ha produït per una reducció de tots els components de la demanda interna, que s'ha pogut compensar, però, amb una millora substancial del saldo amb l'exterior.

El component de la demanda interna que més ha disminuït ha estat la inversió (-5,1%), arrossegada sobretot per la demanda de béns de construcció, que ha caigut el 8,3%. També s'ha reduït la despesa pública el 3,1%, fruit del retraïment derivat de les polítiques d'austeritat, especialment intenses a la segona meitat de l'any. El consum de les llars s'ha reduït de mitjana el 0,2%. D'altra banda, el saldo exterior ha millorat sobretot gràcies a la forta correcció del saldo amb l'estranger que per primer cop ha estat positiu.

Tots els grans sectors d'activitat econòmica han experimentat una millora del valor afegit brut tret del de la construcció, que amb un descens del 4,7% ha arrossegat a la baixa el creixement de l'economia catalana. El sector industrial, amb un creixement mitjà de l'1,7%, ha estat el més dinàmic.

No obstant això, aquest increment dèbil del PIB no ha estat suficient per tal d'evitar que l'ocupació continués decreixent. En aquest context d'ajust, la reducció de l'ocupació combinada amb el lleu creixement del PIB han generat una millora de la productivitat aparent del treball, prou intensa com per fer baixar els costos laborals unitaris mitjans de l'economia catalana. Dissortadament, aquesta evolució també ha fet que l'atur a Catalunya hagi augmentat fins al 19,6% de la població activa.

Dins d'aquest context de correcció i crisi permanent, l'índex de producció industrial indica que només ha crescut la producció dels bens d'equipament. Per branques d'activitat només han tingut una evolució positiva de la producció els sectors de fabricació de material de transport, maquinària i equips mecànics, productes metàl·lics i alimentació, begudes i tabac.

D'altra banda, l'activitat en els serveis s'ha vist arrossegada a la baixa pel descens de l'activitat en el sector comercial, el de més pes dins del sector terciari. No obstant això, el turisme ha experimentat una millora gràcies a una evolució positiva tant del nombre de turistes com del de pernотacions, que ha vingut acompanyat també per un increment de la despesa diària per turista.

Les vendes a l'exterior han estat el gran puntal del creixement català l'any 2011. El deteriorament del saldo amb la resta d'Espanya s'ha més que compensat amb una millora del saldo amb l'estranger, que per primer cop ha estat positiu i proper als 3.800 milions d'euros.

El saldo positiu amb l'estranger s'ha assolit amb una millora tant de la balança comercial com de les entrades per turisme. Les exportacions han augmentat en tots tipus de bens, especialment els de capital. Tret del sector d'equips elèctrics i electrònics, la resta de branques d'activitat han augmentat les seves exportacions. A més, les exportacions han augmentat per a totes les destinacions, però ho han fet sobretot per als mercats no habituals, com és el cas de la Xina, on han crescut el 16,5%. Les exportacions de productes industrials més dinàmiques han estat les de nivell tecnològic mitjà-baix i mitjà-alt.

Finalment, una de les constriccions crucials que ha patit l'economia catalana ha estat la contracció del crèdit derivada de la complicada situació financera. Tot i les polítiques dutes a terme per l'autoritat monetària europea, que a partir de mesures no convencionals ha injectat liquiditat al sistema sobretot a partir de la segona meitat de l'any, el crèdit s'ha reduït el 3,5% a Catalunya durant l'any 2011. Aquest descens ha estat encara més intens en el sector privat, on de mitjana s'ha contractat el 4,5%. En aquest context, la morositat ha augmentat, passant des del 5,8% a finals del 2010 fins al 7,6% a finals del 2011, fet que complica encara més la situació financera i dibuixa un escenari complicat de cara al futur.

2. Preus, costos i productivitat

- La inflació a Catalunya s'ha situat en el 3,3%, similar però lleugerament per sobre de l'espanyola i clarament per sobre de la de l'eurozona. L'encariment dels preus es produeix sobretot a la primera meitat de l'any.
- La inflació ha vingut molt condicionada per l'evolució dels preus de l'energia en el context internacional. La inflació subjacent s'ha situat en l'1,8%.
- A Catalunya, els preus industrials s'han encarit el 6,4%, per sobre del que ho ha fet la mitjana europea, però per sota del registre del conjunt d'Espanya.
- Els costos laborals per treballador i mes han augmentat l'1,2% i els costos laborals per hora treballada el 2%.

L'any 2011 la inflació a Catalunya ha estat del 3,3%, lleugerament més alta que en el conjunt d'Espanya i clarament per sobre de la mitjana de l'eurozona. En termes interanuals, el creixement dels preus es produeix sobretot durant la primera meitat de l'any. Aquesta evolució ha vingut molt condicionada per l'evolució del preu de l'energia en el context internacional. No obstant això, la inflació subjacent s'ha situat en l'1,8%. Els preus industrials també s'han encarit més que l'any anterior. A Catalunya l'índex de preus industrials ha augmentat el 6,4%, 0,4 punts percentuals per sobre de la mitjana de l'eurozona però 0,5 pp per sota de l'augment experimentat pel conjunt de l'economia espanyola.

Els costos laborals mitjans per treballador i mes han augmentat l'1,2% a Catalunya, igual que al conjunt de l'economia espanyola. No obstant això, el cost laboral mitjà per hora treballada ha augmentat el 2%, també similar, tot i que lleugerament per sota del creixement que ha experimentat en el conjunt de l'economia espanyola. No obstant això, cal tenir en compte que l'encariment dels costos laborals a Catalunya té un component més estable, en la mesura en què la contribució que hi fa el component estrictament salarial és més alt. L'augment dels costos laborals mitjans per treballador i mes es produeix sobretot per l'augment dels costos al sector de la construcció i també a la indústria, mentre que als serveis se situa per sota de la mitjana.

L'increment mitjà dels costos laborals per treballador i mes ha estat menor que a l'augment del deflactor implícit del PIB. A més, i en part com a resultat de la forta correcció experimentada per l'economia catalana, la productivitat aparent del treball ha augmentat gairebé el doble. Tot plegat haurà fet que els costos laborals unitaris hagin experimentat altre cop un abaratiment l'any 2011.

3. Infraestructures

- L'any 2011, la inversió pressupostada en infraestructures de transport a Catalunya s'ha reduït el 37,5% (amb una reducció del 28,9% per part del Govern central i una disminució del 54,3% per part de la Generalitat de Catalunya).
- Sobresurt l'incompliment del Govern central a l'hora de satisfer les quanties d'inversió corresponents a Catalunya d'acord amb la disposició addicional tercera, tant pel que fa al 2011 com en l'abonament de les quanties pendents de satisfer d'exercicis anteriors.
- Entre les obres més destacades, sobresurten la posada en funcionament de part de l'eix diagonal (C-15 i C-37), la inversió en el desdoblament de l'eix transversal, la construcció de la línia 9 del metro de Barcelona, així com la inversió en la línia d'alta velocitat entre Barcelona i Girona.
- S'observa un increment en l'ús de les infraestructures pel que fa a passatgers, on tots els modes de transport veuen incrementat el seu ús, a excepció de les infraestructures viàries. Pel que fa a l'ús pel transport de mercaderies, totes les infraestructures experimenten un retrocés, amb l'única excepció de les infraestructures ferroviàries.

L'any 2011 la inversió en infraestructures de transport s'ha reduït el 37,5% respecte de l'any 2010, fruit d'una reducció del 28,9% de la inversió pressupostada per part de l'Estat, que s'ha situat en 2.182 milions d'euros, combinada amb un descens de la quantia pressupostada per la Generalitat de Catalunya, que ha patit una davallada del 54,3%, situant-se en 714 milions d'euros.

Si bé el descens en inversió pressupostada ha estat generalitzat en tot tipus d'infraestructures de transport, aquest s'ha concentrat en infraestructures aeroportuàries (-56,5%) i viàries (-43,3%), si bé en el cas aeroportuari s'explica principalment per la finalització de les obres a l'aeroport de El Prat. Pel que fa a les infraestructures viàries, val a dir que la inversió amb mètodes específics de finançament sí que augmenta durant l'any 2011, compensant, en part, el descens en inversió pressupostada. La inversió en infraestructures ferroviàries ha disminuït el 34,7%, tot i comptar amb alguns dels projectes més importants en curs en territori català (línia d'alta velocitat i línia 9 del metro de Barcelona, entre d'altres). Finalment, la reducció de la inversió en infraestructures portuàries ha estat del 21,7%.

Pel que fa a l'ús de les infraestructures, destaca el comportament diferenciat entre transport de passatgers i transport de mercaderies. Així, el transport de passatgers augmenta en tots els modes, a excepció de l'ús d'infraestructures viàries (i específicament en l'ús del vehicle particular). En canvi, en el transport de mercaderies, la reducció en els volums transportats és generalitzada, a excepció de l'ús del ferrocarril, que al conjunt d'Espanya augmenta el volum de mercaderies transportades.

4. Sector públic

- L'any 2011, la despesa de les AP ha fet una contribució negativa al creixement del PIB català.
- La Generalitat de Catalunya ha reduït l'11,2% el dèficit públic, si bé incrementa el seu pes sobre el PIB fins al 3,7%, raó per la qual el Govern de la Generalitat ha hagut de presentar un nou Pla economicofinancer de reequilibri per al període 2012-2014.
- L'increment del dèficit de la Generalitat sense el sector públic empresarial es compensa per una més important reducció del dèficit en el sector públic empresarial.
- Augmenta el pes de l'endeutament financer de la Generalitat sobre el PIB català fins al 23%.
- L'Estat redueix el 29,7% la previsió de despesa d'inversions a Catalunya en previsió del compliment de la disposició addicional tercera.

En un context de debilitat de l'activitat econòmica catalana, l'acció de les administracions públiques (AP) a Catalunya l'any 2011 segueix sense tenir un comportament anticíclic, amb una reducció de la despesa que s'ha traduït en una contribució negativa d'aquestes AP al creixement del PIB nominal català. Aquesta reducció respon, principalment, a la disminució de la despesa de capital, tant de la Generalitat, les entitats locals, com l'Administració de l'Estat a Catalunya. Mentre que el consum públic de les AP, amb un valor de 34.957 milions d'euros i una disminució en termes reals del 3,1% respecte de l'any 2010, ha fet una contribució negativa al creixement de l'economia catalana, amb una aportació de -0,54 punts percentuals al creixement del PIB.

Les mesures tributàries dirigides a la consolidació fiscal introduïdes a escala estatal han permès seguir recuperant, si bé amb menys intensitat que el 2010, un part de la forta caiguda en els anys 2008 i 2009 de la recaptació dels tributs estatals a Catalunya, si bé se situa encara en nivells inferiors a la recaptació de l'any 2005. Així, amb uns ingressos liquidats de 34.200,1 milions d'euros, s'incrementa l'1,2%, 389,6 milions d'euros més que el 2010. El 93,8% d'aquesta recaptació la du a terme l'Agència Estatal d'Administració Tributària (AEAT) a través de les seves delegacions en el territori i, per la resta, la gestió està traspasada a la Generalitat de Catalunya.

La recaptació tributària de les delegacions de l'AEAT a Catalunya s'incrementa l'any 2011 el 2,9%, si bé acumula una caiguda del 23,9% des de l'any 2007. Per la seva part, la recaptació de tributs estatals cedits totalment a la Generalitat de Catalunya intensifica la seva reducció amb una caiguda del 19,3% l'any 2011 i acumula des del 2007 un descens del 60,8%.

La recaptació de tributs estatals en el conjunt de l'Estat ha augmentat l'1,4%, 2.224 milions d'euros més que el 2010, amb uns ingressos totals de 161.760 milions d'euros, però que en els quatre darrers exercicis acumula una caiguda del 19,4% amb 38.913 milions menys d'euros que l'any 2007. L'Agència Tributària Estatal estima que les mesures tributàries dirigides a la consolidació fiscal, introduïdes a escala estatal i amb efectes recaptatoris l'exercici 2011, haurien aportat 8.768 milions d'euros a la recaptació. Aquesta també s'hauria vist afavorida per un increment dels ingressos derivats d'actuacions de control i ingressos procedents d'aplaçaments sol·licitats en períodes anteriors. Mentre que, en termes agregats, la caiguda de les bases tributàries, associada al dèbil creixement econòmic haurien contrarestat part de l'increment anterior.

Pel que fa a la reducció del 19,3% l'any 2011 en els impostos estatals cedits totalment a la Generalitat de Catalunya, el 53,5% del retrocés en la recaptació, en termes de caixa, s'explica per la caiguda de la imposició directa, el 40,4% per l'evolució de la tributació indirecta, i el 6,0% restant per la menor recaptació en les taxes sobre el joc. Totes les figures tributàries redueixen la recaptació i destaca per la seva magnitud la caiguda del 44,5% en l'impost de successions i donacions.

L'evolució de tota la recaptació tributària a Catalunya l'any 2011, amb un manteniment de la imposició directa i un increment més important de la indirecta, ha fet reduir lleugerament el pes dels impostos directes en la composició dels ingressos entre impostos directes, indirectes, i taxes i altres ingressos tributaris. De manera que, l'exercici 2011, el 53,1% dels ingressos tributaris s'obtenen de la imposició directa, el 45,4% dels ingressos de la imposició indirecta, mentre que l'1,5% restant provenen de taxes i altres ingressos tributaris. Paral·lelament, el pes de la recaptació dels tributs estatals de l'Administració central i la Generalitat sobre el PIB català s'ha mantingut relativament estable amb una lleugera reducció des del 16,4% l'exercici 2010 fins al 16,3% el 2011, i acumula una caiguda de 6,6 punts percentuals en els quatre darrers anys.

Els pressupostos de la Generalitat de Catalunya per al 2011, amb un import de 39.354 milions d'euros, preveïen una reducció del 2,0%¹ en termes homogenis i respecte de l'any 2010.

La reducció dels pressupostos de 345,3 milions d'euros s'explica per la caiguda del 8,8% de la despesa no financera, que disminueix 3.110,1 milions d'euros, i que és parcialment compensada per l'augment de les despeses financeres previstes, de 2.764,9 milions d'euros, principalment per l'increment en l'amortització de deute en euros.

Així, la despesa en inversions es redueix en 2.157,24 milions d'euros; la despesa de transferències corrents es redueix en 577,9 milions d'euros, especialment per la caiguda de les transferències a famílies i institucions sense ànim de lucre; i la despesa de personal es redueix en 494,4 milions d'euros. De la despesa no financera classificada per capítols, només s'incrementa el pagament d'interessos associats a l'endeutament, amb un augment de 430,3 milions d'euros.

La reducció de la despesa de personal en els pressupostos de 2011, del 4,9% (que en termes homogenis representa una caiguda del -6,9%), s'explica per una part per la disminució en la remuneració de personal per plaça pressupostada, que passa de 44.821,3 euros a 41.771,1 euros el 2011 amb una caiguda del 6,8%, i per una altra per l'augment en el nombre de places pressupostades² que passen de 226.322 places a 231.013 places el 2011, amb un increment de 4.631 noves places. De totes maneres, 5.502 d'aquestes noves places responen a l'ampliació de l'àmbit institucional dels pressupostos i, per tant, en termes homogenis entre el 2010 i el 2011 té lloc una disminució de 871 places pressupostades, el 0,4% menys que el 2010.

Els pressupostos aprovats de 2011 alteren relativament l'ordre de prioritats de la despesa per grans àrees de despesa com a conseqüència de l'important increment en l'amortització de deute públic (àrea 9), que passa del quart lloc al segon lloc en ordre de prioritats en relació amb els pressupostos del 2010, mentre que la reducció de la despesa en protecció i promoció social (àrea 3) fa que passi del segon al sisè lloc en ordre de prioritats en relació al pressupost del 2010.

És de destacar, en uns pressupostos que en termes mitjans es redueixen el 0,9%, el creixement de la despesa en les àrees de Deute públic (àrea 9), amb un creixement del 105,0%; de Foment i regulació dels sectors productius (àrea 6), amb un increment del 16,5%, com a conseqüència de l'increment en el programa de crèdit oficial per facilitar finançament al sector públic i privat de l'economia catalana; i de Suport financer als ens locals (àrea 7), amb un creixement del 8,3%. Mentre que la resta d'àrees veuen reduir la despesa i totes elles perden pes respecte del total, si bé mantenen la posició relativa entre elles. Així, la despesa de Producció de béns públics de caràcter general (àrea 4), que inclou la despesa en salut, educació i habitatge, té una reducció del 6,5%; la de Producció dels béns públics de caràcter econòmic (àrea 5), una caiguda del 27,7%; la

¹ El pressupost de la Generalitat de Catalunya per al 2011 inclou, en l'àmbit institucional del sector públic de la Generalitat, un total de 240 pressupostos, amb un augment de 26 entitats en aquest àmbit institucional (tres entitats de dret públic, set societats mercantils, cinc consorcis, i onze fundacions), i la baixa de deu entitats (una entitat autònoma administrativa, una entitat de dret públic, cinc societats mercantils, dos consorcis i una fundació).

² Les places pressupostades es corresponen amb les dotacions de personal previstes en els pressupostos en alts càrrecs, personal eventual, funcionaris, personal laboral fix i personal laboral temporal. Les dotacions pressupostàries inclouen les places ocupades, les vacants que es preveu ocupar i les dotacions per substitucions.

de Serveis públics generals (àrea 2), una reducció del 9,4%; i la de Funcionament institucions i administració generals (àrea 1) una reducció del 19,5%.

Paral·lelament, els pressupostos preveien una reducció de la inversió real, tant en termes absoluts com en termes per càpita, respecte de les dades executades de l'any 2010 i per sota dels valors liquidats i assolits en el període 2004-2010. Així, la inversió real consolidada, amb 2.229 milions d'euros, disminueix el 37% respecte del pressupost liquidat del 2010, i significa l'1,06% del PIB català de 2011 estimat per l'Idescat. Per la seva part, la inversió per càpita se situa en 295,6 euros per habitant, amb una reducció del 37,2% respecte del pressupost liquidat de 2010.

Pel que fa a l'execució de la inversió real, l'any 2011 només es disposa de dades per l'àmbit institucional consolidat conformat per l'Administració general de la Generalitat, els seus organismes autònoms, l'Institut Català de la Salut, el Servei Català de la Salut, i l'Institut Català d'Assistència Social de la Generalitat. Aquest àmbit institucional té una despesa de capital que equival al 70,3% de tota la inversió consolidada i liquidada del sector públic de la Generalitat els anys 2008, 2009, i 2010 i ha executat despeses de capital per valor de 2.447,0 milions d'euros l'any 2011, que significa una reducció de la inversió liquidada del 9,6% respecte del 2010.

Per finançar la menor despesa, els pressupostos del 2011 preveien una caiguda del 5,7%, 1.579,4 milions d'euros menys que els pressupostos del 2010, dels ingressos no financers que compensen en escriu l'increment dels ingressos associats a un major endeutament brut i a la venda d'actius financers, amb un increment conjunt del 10,3%, 1.234,1 milions d'euros més que els pressupostos del 2010.

Els menors ingressos no financers previstos responen, principalment, a la reducció dels ingressos associats al model de finançament autonòmic que, en conjunt, es redueixen en 1.676,6 milions d'euros, el 8,7% menys que en els pressupostos del 2010. La incorporació per primera vegada de la informació comptable desagregada d'acord amb el nou model de finançament autonòmic fa que aquesta caiguda dels recursos es correspongui amb un increment dels tributs cedits de 4.215,9 milions d'euros, com a conseqüència del major percentatge de cessió en IRPF i impostos indirectes i a la reducció en 5.892,5 milions d'euros de les transferències de l'Estat associades al model de finançament, que no incorporen la previsió d'ingressos per la bestreta associada a les transferències del Fons de competitivitat, com sí que ho feien els pressupostos del 2010.

D'aquesta manera, l'exercici 2011 la Generalitat de Catalunya, en el perímetre institucional del sector públic, preveia obtenir el 50,9% del seu finançament amb ingressos tributaris; el 13,8% amb transferències rebudes, tant corrents com de capital; i el 33,5% restant amb ingressos derivats de les operacions financeres, que principalment responen al nou endeutament. En relació amb l'any 2010 destaca la pèrdua de pes relatiu de les transferències com a font d'ingrés i l'increment del pes relatiu del recurs derivat dels ingressos tributaris. Aquest canvi respon a la introducció comptable en el 2011 del nou model de finançament del 2009.

Així mateix, del total d'ingressos, els pressupostos de 2011 preveien una aportació de 17.644 milions d'euros dels ingressos derivats del nou model de finançament autonòmic vigent des de l'any 2009, quantitat que representa el 44,8% de tots els recursos del sector públic de la Generalitat de Catalunya i que significa una suma de 2.340,2 euros per habitant a Catalunya. Aquestes quantitats significaven una reducció respecte dels pressupostos executats del 2010 del 5,2% dels recursos del model de finançament autonòmic i una reducció del 5,6% en termes per càpita.

Al llarg del 2011, l'economia espanyola i la catalana segueixen afectades per la profunditat de la crisi econòmica, les dificultats per recuperar les bases tributàries i la necessitat de fer front a les conseqüències que té sobre la població la debilitat de l'activitat econòmica.

Els pressupostos del 2011 es van elaborar en el marc del Pla econòmicofinancer de reequilibri 2011-2013, aprovat pel nou Govern el gener del 2011 i que preveia una forta reducció del dèficit en termes SEC de la Generalitat fins als 2.613 milions d'euros, el -1,3% del PIB. Per una part es consolidaven per al 2011 les mesures ja adoptades al llarg del 2010 en el vessant dels ingressos i, per una altra, la part més important de l'ajust es plantejava des del vessant de la despesa. L'evolució dels ingressos tributaris de la Generalitat durant la primera meitat de l'any, com a conseqüència del continuat deteriorament de les bases tributàries, ja va fer aprovar un pressupost amb una clara desviació de les previsions del Pla. Així els pressupostos per al 2011 s'aproven el mes de juliol amb un dèficit en termes SEC de la Generalitat de 5.546,5 milions d'euros, el -2,66% del PIB.

En l'àmbit institucional de la Generalitat sense el sector públic empresarial els ingressos no financers liquidats s'han reduït el 6%, amb una disminució lleugerament menor d'allò previst en els pressupostos pel millor comportament del previst dels ingressos corrents, mentre que la situació del mercat immobiliari ha fet reduir més del previst els ingressos derivats de l'alienació d'inversions reals.

Paral·lelament, en el mateix perímetre institucional, tot i les mesures de contenció de la despesa, les despeses no financeres liquidades s'han incrementat lleugerament, el 0,2%, en relació amb les dades executades el 2010, provocant una desviació del 6% respecte de la reducció pressupostada. Aquesta desviació és conseqüència de una despesa superior a la prevista en transferències corrents i de capital, amb uns increments del 3% i del 0,2% respectivament. Aquests augments responen, en part, als compromisos adquirits en exercicis anteriors en relació amb la despesa desplaçada i a la despesa d'inversió. La despesa en interessos executada, d'acord amb allò previst, s'incrementa el 60,9%. Mentre que es redueix, més del previst, la despesa de personal, el 4,7%; i es contrau, d'acord amb les previsions pressupostàries la despesa liquidada en béns i serveis, el 2,5%.

La reducció dels ingressos no financers i el lleuger increment de la despesa no financera fa incrementar el 28,9% les necessitats de finançament en l'àmbit institucional de la Generalitat sense el sector públic empresarial, fins als -6.762 milions d'euros, quan es preveia una reducció del 6,3% en els pressupostos. De totes maneres, es compleix la previsió de disminució en les necessitats de finançament associada al sector públic empresarial de la Generalitat, que, un cop incorporats els ajustos SEC, es redueix el 78,9%, i té com a resultat final una reducció de l'11,2% del dèficit de la Generalitat en termes SEC l'any 2011, fins als 7.418 milions d'euros.

Aquest dèficit públic de la Generalitat significa el 3,70% del PIB de l'economia catalana i redueix el seu pes respecte del 2010. Tot i així, se situa per sobre del límit fixat en el Programa d'estabilitat i convergència d'Espanya de 29 d'abril del 2011, revisat en el Consell de Política Fiscal i Financera el 6 de març del 2012, raó per la qual el Govern de la Generalitat de Catalunya ha hagut de presentar un nou Pla econòmicofinancer de reequilibri de la Generalitat de Catalunya per al període 2012-2014.

L'increment en les necessitats de finançament de la Generalitat generades el 2011, conjuntament amb el refinançament de deute que vencia, ha significat per al 2011 un important increment del deute de la Generalitat de Catalunya. L'endeutament financer de la Generalitat s'ha incrementat el 2011³ 8.263 milions d'euros, un augment del 20,6% respecte del 2010, fins als 48.369 milions d'euros. Aquest increment és inferior al de l'exercici 2010 que va ser de 9.286 milions d'euros. De tota manera, augmenta el pes de l'endeutament financer sobre el PIB fins al 23,0% l'any 2011, 7,6 punts percentuals superior al pes del deute sobre el PIB del conjunt de CA, segons dades del Banc d'Espanya.

³ Dades a 31 de desembre del 2011.

Finalment, l'Estat tenia pressupostada una inversió de 2.548,4 milions d'euros a Catalunya l'any 2011, amb una reducció del 29,7% respecte del 2010, si bé manté el seu pes en el 15,2% del total de la inversió regionalitzada. Catalunya es manté així, des de l'any 2005, com la segona CA receptora d'inversions estatals en termes absoluts després d'Andalusia. La inversió real regionalitzada a Catalunya significa una despesa de 338 euros per càpita, amb una reducció del 30% respecte del 2010 i que manté a Catalunya en la posició onzena entre les disset CA, el 4,8% menys que la mitjana per càpita espanyola.

En previsió del compliment de la disposició addicional tercera del nou Estatut de Catalunya, els pressupostos generals de l'Estat preveuen una inversió a Catalunya de 3.145,02 milions, que significa una reducció del 29,7% respecte de les previsions del 2010. Tenint en compte aquest concepte més ampli, la despesa de capital per càpita prevista en els pressupostos de l'Estat per al 2010 a Catalunya és de 417 euros per habitant, xifra que és el 17,5% superior a la mitjana d'inversió real regionalitzada per càpita del conjunt d'Espanya.

5. Economia social

- L'any 2011 hi ha 40 cooperatives més que l'any 2010 i 27 societats laborals menys.
- La proporció de població ocupada de l'economia social sobre la població ocupada total és de l'1,48%, pràcticament igual que la de l'any 2010 (1,47%).
- La dimensió mitjana de les cooperatives (9,3 persones ocupades per cada cooperativa existent) és superior a la de les societats laborals (1,2 persones ocupades per cada societat laboral existent).

El nombre de cooperatives existents a Catalunya l'any 2011 és de 4.071,48 més que l'any 2010. El nombre de cooperatives creix a Barcelona (50) i a Lleida (3), però disminueix a Girona (-4) i a Tarragona (-1).

Les activitats de serveis a les empreses i les de comerç, hoteleria i restauració augmenten el nombre de cooperatives constituïdes en els darrers tres anys, mentre que en l'activitat primària només augmenten en el darrer any.

El nombre de societats laborals existents a Catalunya l'any 2011 és 5.417, 27 menys que l'any 2010. Les demarcacions de Barcelona i Girona augmenten el nombre de societats laborals l'any 2011 (en 20 i 3 unitats, respectivament) mentre Tarragona i Lleida les disminueixen (en 45 i 5, respectivament).

Les activitats de la construcció, indústria manufacturera, indústria no manufacturera i serveis a la comunitat augmenten el nombre de societats registrades, mentre que les restants el disminueixen, a excepció del sector primari que el manté.

El 53,5% de les persones treballadores a l'economia social a Catalunya a 31 de desembre de 2011 són homes. El 80,1% del total té una edat que va dels 25 als 54 anys. La gran majoria són de nacionalitat espanyola (85,6%), tenen un tipus de relació amb l'empresa indefinida (81,8%) i un tipus de jornada a temps complet (77,8%). El 50,3% del total té una antiguitat de més de 3 anys i les pimes són majoria ja que representen el 72,4% del total de societats de l'economia social. El 70,5% dels treballadors de l'economia social treballen als serveis.

La població ocupada a l'economia social a Catalunya l'any 2011 és de 44.521 persones, el 4,5% menys que l'any 2010. Tots els sectors perden població ocupada respecte de l'any 2010 excepte l'agricultura (guanya el 15,8%), sent la construcció el que més en perd (-21%) i la indústria el que menys (-2,2%). La proporció de població ocupada de l'economia social sobre la població ocupada total és de l'1,48%, pràcticament igual que la de l'any 2010 (1,47%).

La distribució de les persones ocupades a l'economia social a Catalunya l'any 2011 informa que el 85,1% del total són persones ocupades a les cooperatives, de les quals les persones afiliades al règim general representen el 61,5% del total i els autònoms el 23,6%.

El 14,9% restant són persones ocupades a les societats laborals. Aquesta distribució contrasta amb una presència més elevada de societats laborals (57,1% del total) que de cooperatives (42,9%) la qual cosa implica una dimensió mitjana de les cooperatives (9,3 persones ocupades per cada cooperativa existent) superior a la de les societats laborals (1,2 persones ocupades per cada societat laboral existent).

CAPÍTOL II. SOCIETAT DEL CONEIXEMENT

1. Context

- Les despeses en R+D+I donen una fotografia del 2010 estable, però hi ha alguns indicadors que comencen a detectar un canvi clar de tendència cap a la baixa.
- El pressupost en R+D+I de la Generalitat per a l'any 2010 creix el 0,1% respecte de l'any 2009, però s'anuncien disminucions per a l'any 2011.
- Tot i així, Catalunya pretén seguir apostant per la política de recerca i innovació i recentment ha aprovat el Pla d'actuacions industrials i empresarials per al període 2012-2014 en el qual es planteja assolir la fita europea d'augmentar l'R+D fins al 3% del PIB català el 2020.

Les estadístiques de l'any 2010 registren un creixement de les despeses en R+D+I de l'economia catalana, que es dona gràcies al creixement de les despeses en innovació de les empreses que no són R+D. Tanmateix, les despeses en R+D del sector privat disminueixen per segon any consecutiu i les corresponents a l'Administració pública i a l'ensenyament privat presenten un creixement molt discret que no compensa la caiguda de la recerca del sector privat. Malgrat el bon resultat de les despeses en innovació tecnològica, el nombre d'empreses innovadores es redueix.

El finançament en R+D+I de la Generalitat de Catalunya de l'any 2010 creix el 0,1% respecte de l'any 2009.

En l'àmbit estatal, s'aprova la Llei 2/2011, de 4 de març d'economia sostenible, que destaca per l'augment del percentatge de deducció de les despeses en innovació del 8 al 12%. També s'aprova la Llei 14/2011, d'1 de juny, de la ciència, la tecnologia i la innovació, en el preàmbul de la qual es persegueix assolir l'1% sobre el PIB d'inversió pública i el 2% d'inversió privada en R+D+I per a l'any 2020 fent que l'estratègia espanyola d'innovació quedi englobada dins del marc que planteja la UE per a l'Estratègia Europa 2020.

Les estadístiques d'*Internet World Stats* revelen que hi ha 2.267.233.642 internautes en el món, el 15,3% més que l'any 2010, i representen el 32,7% de la població. A Catalunya el nombre d'internautes és de 3.901.787 persones i representen una part més important de la població, que arriba al 51,7%. En canvi, és una població que no ha crescut respecte del 2010.

El Pla d'actuacions industrials i empresarials 2012-2014 també tracta les tecnologies de la informació i la comunicació. En concret, el Pla defineix un dels seus plans tractors com el "Barcelona Mobile World Capital", que implica la posada en marxa d'un programa de desenvolupament industrial que ha de fer de Barcelona l'ecosistema referent en tecnologies mòbils en l'àmbit mundial. A llarg termini, i més enllà del 2018, el Pla diu que el llegat que ha de deixar a Barcelona la capitalitat del mòbil ha d'incidir en tots els sectors de la societat i atreure la implantació de multinacionals estrangeres.

Durant l'any han sortit notícies negatives relacionades amb els preus alts de les telecomunicacions a Espanya: el preu de la banda ampla a Espanya és el més alt dels països de l'OCDE segons un estudi de l'OCDE i el cost de connexió a banda ampla està per sobre del 20% del cost mitjà a Europa segons la Comissió del Mercat de les Telecomunicacions; per altra banda, les trucades de mòbil són més cares que la mitjana de la UE segons un informe de la Comissió Europea.

2. L'estat de L'R+D+I

- Per primer cop en els darrers deu anys el personal ocupat en R+D disminueix i ho fa a una taxa del 2,1% en relació amb l'any 2009 i se situa en 46.336 persones.
- Per primer cop des de l'any 2001, les despeses internes en R+D sobre el PIB disminueixen i passen de l'1,68% a l'1,63% de l'any 2009 a l'any 2010.
- Tot i la davallada de l'R+D, la suma de les despeses internes en R+D i de les despeses en innovació sobre el PIB augmenta i se situa en el 2,54%, 0,06 punts percentuals per sobre del registre de l'any 2009, assolint gairebé el registre màxim de l'any 2005 (2,55%). Aquest increment es produeix gràcies a l'augment de 0,10 punts percentuals de les despeses en innovació del sector privat que contraresta la reducció de 0,05 punts percentuals en les despeses en R+D d'aquest sector.
- Aquest comportament positiu es deu fonamentalment a les grans empreses. Les despeses en innovació de les grans empreses arriben a un import de 2.230,6 milions d'euros, representen el 61,2% del total i han crescut el 15,2% en relació amb les de l'any 2009.
- Malgrat que hagin augmentat les despeses en innovació resulta que el nombre d'empreses innovadores disminueix en 1.711 unitats i se situa en 5.334 empreses.
- S'observa que el finançament en R+D+I de la Generalitat de Catalunya és de 956,4 milions d'euros, el 0,1% superior a l'import de l'any 2009. En termes absoluts el creixement és d'1,4 milions d'euros i no dona continuïtat a la disminució que es va observar l'any 2009.
- Les despeses internes en R+D executades per l'Administració pública són de 638.228 milers d'euros, pràcticament al mateix nivell que l'any 2009. El nombre de persones ocupades al sector creix lleugerament.
- Les despeses internes en R+D de l'ensenyament superior són de 755,5 milions d'euros, gairebé el mateix import que el 2009. El nombre de persones ocupades al sector creix lleugerament.
- Al contrari del que ha passat a l'OEPM, el nombre d'aplicacions de patents europees arxivades a l'OEP procedents de Catalunya ha crescut respecte del 2009 i se situa en 563.

Després d'un any d'estancament de les despeses internes en R+D, l'any 2010 experimenten una reducció de l'1,7% respecte de l'any 2009 i se situen en 3.227,2 milions d'euros. Representen el 22,1% de les despeses en R+D de l'Estat espanyol, participació que disminueix en 0,4 punts percentuals respecte de l'any 2009. Es constata un creixement negatiu de les despeses internes en R+D en contraposició amb el creixement positiu de l'1,2% del PIB nominal.

Per primer cop en els darrers deu anys el personal ocupat en R+D disminueix; ho fa a una taxa del 2,1% en relació amb l'any 2009 i se situa en 46.336 persones, que representen el 20,9% del personal ocupat en R+D a Espanya.

Per primer cop des de l'any 2001, les despeses internes en R+D sobre el PIB disminueixen i passen de l'1,68% a l'1,63% de l'any 2009 a l'any 2010. En termes relatius, el sector privat perd pes en les despeses internes en R+D i se situa en el 56,8% del total (l'any 2009 era del 58,4%), mentre que la importància relativa de l'Administració pública i de l'ensenyament superior augmenta en ambdós casos. A Espanya, les despeses internes en R+D sobre el PIB disminueixen molt lleugerament i passen de representar l'1,38% a l'1,37% entre els anys 2009 i 2010. El sector privat té una major participació a Catalunya que a Espanya.

Segons l'origen dels fons, el sector privat segueix sent el sector més important en termes de despesa interna en R+D, el 52,7% de les despeses totals l'any 2009. Segueix el sector públic, que representa el 40,6% del total, i l'estranger, que representa el 6,7%. Els recursos que destina el sector privat al sector públic representen el 4,7% de les despeses totals, 3 punts percentuals dels

quals van a parar a l'Administració pública i 1,7 punts percentuals es destinen a l'ensenyament superior.

Tot i la davallada de l'R+D, la suma de les despeses internes en R+D i de les despeses en innovació sobre el PIB augmenta i se situa en el 2,54%, 0,06 punts percentuals per sobre del registre de l'any 2009, assolint gairebé el registre màxim de l'any 2005 (2,55%). Aquest increment es produeix gràcies a l'augment de 0,10 punts percentuals de les despeses en innovació (que no són R+D) del sector privat, que contraresta la reducció de 0,05 punts percentuals en les despeses en R+D d'aquest sector. El sector públic manté les seves despeses en R+D en el 0,70% del PIB entre els anys 2009 i 2010.

La comparació internacional de les despeses internes en R+D mostra que la participació de les despeses internes en R+D de Catalunya sobre el PIB (1,63%) només supera la participació que tenen aquestes despeses a Espanya. La zona euro i la UE-27 tenen uns registres superiors (2,06%) als de Catalunya i encara són més elevats els dels EUA (2,79%) i del Japó (3,45%). L'evolució de la intensitat de les despeses en R+D sobre el PIB de Catalunya és negativa i es distància dels registres de la UE-27, que manté la seva intensitat entre els anys 2009 i 2010.

Pel que fa a la comparació internacional del personal total en R+D per 1.000 ocupats, Catalunya, amb una dada de 13,26 persones per 1.000 ocupats, se situa en la primera posició de les zones estudiades, per davant del Japó (13,06), de la zona euro (12,07), d'Espanya (11,31) i de la UE-27 (10,84).

Per segon any consecutiu, el sector privat disminueix tant la despesa en R+D com el personal en R+D, amb taxes del -4,4% i -6,2%, respectivament. Per tant, el sector privat experimenta una evolució pitjor que la despesa total i el personal total en recerca i desenvolupament i que el PIB i l'ocupació del conjunt de l'economia.

Potser un dels titulars més positius d'aquest capítol és l'augment de les despeses en innovació (2010) després de dos anys seguits de reducció (2008 i 2009).

Les despeses en innovació de les empreses pugen a 3.642,2 milions d'euros, el 4,2% superiors a les de l'any 2009. Això vol dir que, tenint en compte que les despeses internes en R+D del sector privat han disminuït, la resta de despeses en innovació (R+D externa, adquisició de maquinària i equip, adquisició d'altres coneixements externs, formació, comercialització i disseny amb altres preparatius per la producció i/o distribució) han augmentat. Tot i així, continuen lluny del punt àlgid de la sèrie corresponent a l'any 2007.

Aquest comportament positiu es deu fonamentalment a les grans empreses. Les despeses en innovació de les grans empreses arriben a un import de 2.230,6 milions d'euros, representen el 61,2% del total i han crescut el 15,2% en relació amb les de l'any 2009. Aquest import tan elevat fins i tot supera el valor màxim de la sèrie que es va assolir l'any 2006. Per la seva banda, les despeses en innovació de les pimes representen el 38,8% del total, però disminueixen el 9,5% respecte de l'any anterior.

Aquest creixement de les despeses en innovació podria ser conjuntural perquè portaven dos anys de caiguda i podria venir explicat per la realització d'inversions ajornades durant aquests anys.

Les despeses en innovació de les empreses sobre el PIB de Catalunya són de l'1,84%, 0,05 punts percentuals més que l'any 2009. En canvi, a Espanya, aquesta intensitat es redueix en 0,15 punts percentuals i se situa en l'1,52% del PIB.

Malgrat que hagin augmentat les despeses en innovació, resulta que el nombre d'empreses innovadores disminueix en 1.711 unitats i se situa en 5.334 empreses, el 16,6% de totes les empreses de 10 persones assalariades o més a Catalunya.

Els sectors intensius en tecnologia l'any 2009 donen ocupació a 328.200 persones que representen el 10,3% de l'ocupació total de l'economia. En relació amb l'any 2008, aquests sectors han reduït l'ocupació el 8%, amb més intensitat del que ho ha fet l'ocupació total de l'economia (-6,6%), i es comprova que ha estat motivada exclusivament per les manufactures de tecnologia mitjana-alta, que perden el 16,1% de la seva ocupació. Els altres sectors intensius en tecnologia han augmentat la seva ocupació.

La productivitat de les manufactures de tecnologia alta és més elevada que la del conjunt de l'economia (113,9%), tot i que ha patit una davallada. En canvi, la productivitat de les manufactures de tecnologia mitjana-alta és inferior (69,3%).

Les despeses internes en R+D executades per l'Administració pública són de 638.228 milers d'euros, pràcticament al mateix nivell que l'any 2009 i representen el 21,8% de les despeses internes en R+D de l'Administració pública espanyola.

Pel que fa al personal ocupat en R+D, l'Administració pública catalana compta amb 9.614 persones, pràcticament les mateixes que les de l'any anterior, i representen el 20% del personal ocupat en R+D de l'Administració pública espanyola.

S'observa que el finançament en R+D+I de la Generalitat de Catalunya és de 956,4 milions d'euros, el 0,1% superior a l'import de l'any 2009. En termes absoluts el creixement és de d'1,4 milions d'euros i no dona continuïtat a la disminució que es va observar l'any 2009.

El departament amb més finançament és el d'Innovació, Universitats i Empresa, amb 584,7 milions d'euros tot i que disminueix 56,4 milions d'euros respecte del finançament de l'any 2009 (el 8,8%). La reducció de la despesa executada d'aquest departament correspon al conjunt format per ACCIÓ, la Secretaria d'Indústria i Empresa i la Secretaria de Comerç i Turisme, que perd 65,3 milions d'euros, mentre que la despesa efectuada pel Comissionat d'Universitat i Recerca guanya 8,9 milions d'euros. El segon departament en finançament és el de Salut amb 227.825 milers d'euros.

Les despeses internes en R+D de l'ensenyament superior són de 755,5 milions d'euros, gairebé el mateix import que el 2009 i representen el 18,3% de les despeses internes en R+D de l'ensenyament superior espanyol, pràcticament la mateixa xifra del 2009.

Pel que fa al personal en R+D de l'ensenyament superior, aquest és de 15.046 persones, el 2,81% més que el 2009 i representen el 18,1% del personal ocupat en R+D de l'ensenyament superior de l'Estat. El 73,3% del personal ocupat en R+D són investigadors.

La primera institució catalana que apareix en el rànking de producció científica de SCIMAGO és la Universitat de Barcelona, que ocupa la posició 156 a nivell mundial amb 14.631 publicacions. Segueix la Universitat Autònoma de Barcelona, que ocupa la posició 220, i la Universitat Politècnica de Catalunya, que ocupa la posició 267. Les tres institucions pertanyen al sector de l'ensenyament superior.

La quarta institució catalana del ranking és l'Hospital Clínic de Barcelona, que amb 5.919 publicacions ocupa la posició 506. Aquesta és la primera institució del sector de Salut que apareix en el ranking.

Hi ha 36 organitzacions catalanes en el rànquing, amb un *output* total de 82.499 publicacions. Les organitzacions catalanes representen el 25,3% de totes les organitzacions espanyoles del rànquing i el 23,4% de tot l'*output* d'origen espanyol. La primera institució espanyola del rànquing és el Consell Superior d'Investigacions Científiques, que ocupa la posició número 9, i la segona és la Universitat de Barcelona, que com hem vist abans ocupa la posició número 156.

El nombre total de sol·licituds de patents presentades a l'OEPM per residents a Catalunya és de 622, pràcticament el mateix nombre de l'any 2010. La participació de Catalunya sobre el total de sol·licituds presentades a l'OEPM se situa en el 17,6%, lluny del màxim que havia assolit l'any 2004, del 25,9%.

La distribució de les sol·licituds de patents catalanes a l'OEPM l'any 2010 revela que la majoria de sol·licituds (297) les fan les empreses, que representen el 47,3% del total, seguides de les persones particulars (253), que representen el 40,3% del total. En aquesta darrera categoria, els homes expliquen gairebé la totalitat de les sol·licituds (239). Amb un nombre de sol·licituds bastant inferior trobem les universitats públiques (57) i els organismes públics (21), que representen el 9,1% i el 3,3% del total, respectivament.

Al contrari del que ha passat a l'OEPM, el nombre d'aplicacions de patents europees arxivades a l'OEP procedents de Catalunya ha crescut respecte del 2009 i se situa en 563. Aquest creixement és de 73 unitats i compensa la reducció en 31 unitats de les sol·licituds catalanes a l'Oficina de Patents espanyola. No s'ha de descartar que aquest comportament respongui a un criteri d'eficiència, atès que les sol·licituds presentades a l'Oficina Europea puguin donar cobertura a un conjunt de països en els quals estigui inclòs el territori espanyol. Les sol·licituds catalanes presentades a l'OEP representen 77,1 per milió d'habitants; assolint les xifres més altes de la sèrie analitzada. A Espanya les patents europees representen 31,2 per milió d'habitants i a la UE-27 representen 132,7.

3. Balança comercial tecnològica amb l'estranger

Les exportacions de productes industrials pugen 51.471,3 milions d'euros l'any 2011, el 13,1% més que l'any 2010. En aquest context de creixement de les exportacions industrials, tots els nivells de contingut tecnològic han tingut el mateix comportament, excepte les de contingut tecnològic alt. Les que més creixen són les de nivell tecnològic mitjà baix.

Pel que fa a les importacions, aquestes pugen a 61.828,9 milions d'euros, el 5,9% més que l'any 2010. Per contingut tecnològic, les més expansives són les importacions de nivell tecnològic mitjà alt mentre que les de nivell tecnològic alt han retrocedit el 14,7%.

El saldo comercial de productes industrials és de -10.357,6 milions d'euros i millora 2.523,5 milions d'euros respecte de l'any 2010. En termes de PIB, se situa en el -4,8%, un percentatge considerablement més baix que el de l'any passat (-6,1%). Totes les partides milloren el seu saldo comercial, però també totes elles mantenen el signe negatiu. De totes formes, sobretot la forta reducció del dèficit global que en tan sols quatre anys s'ha reduït gairebé a la meitat.

Els productes de nivell tecnològic mitjà baix representen el 40,3% del saldo comercial, segueixen les de nivell tecnològic alt amb el 25,8%, les de nivell tecnològic baix amb el 20,9% i les de nivell tecnològic mitjà alt amb el 13,1%.

4. Les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC)

- L'equipament TIC de les llars catalanes supera el de les llars espanyoles en totes les tecnologies analitzades.
- En relació amb la UE-27 i la zona euro, les llars catalanes tenen un accés a Internet lleugerament inferior però, en canvi, la connexió a banda ampla és similar.
- Per primer cop s'estabilitza el percentatge de persones que han utilitzat Internet a Catalunya (67,5% sobre el total de persones entre 16 i 74 anys).
- La divisió digital és menys important quant al territori i a l'edat de la ciutadania que a Espanya i la UE. En canvi, hi ha més distància per qüestió de gènere.
- La participació en xarxes socials es produeix en el 52,2% de les persones que han utilitzat Internet en els darrers tres mesos. Aquesta participació es redueix al 9,5% quan els serveis d'Internet estan relacionats amb les xarxes professionals.
- L'equipament de les empreses de menys de 10 assalariats és considerablement inferior al de les empreses de 10 o més assalariats. Les diferències entre unes i altres van des dels 22,3 punts percentuals en la utilització d'ordinadors fins als 49,2 punts percentuals en la disponibilitat de pàgina web. Tot i això és remarcable la reducció de les distàncies amb les empreses grans.
- El 83,2% de les empreses utilitzen l'administració electrònica, la qual cosa representa que aquesta pràctica de l'e-govern està més estesa entre les empreses que entre les persones (45,3%).
- Les empreses treuen rendiment de les pàgines web aprofundint en la gamma de serveis que ofereixen als seus clients.
- Els productes que més persones han comprat a través del comerç electrònic estan relacionats amb els viatges i amb les entrades d'espectacles, amb unes proporcions que en els dos primers casos (altres serveis i allotjament) superen el 50% d'aquest col·lectiu.
- Entre els productes que són adquirits per una menor proporció de persones destaquen aquells que perden compradors en valor absolut. Els que més perden són equipament electrònic, medicines i productes per a la llar. En aquest sentit, convé recordar l'efecte que pugui tenir la crisi en aquesta davallada.
- La connexió a banda ampla a les empreses (97,9% del total) està més estesa que a les llars (69,3% del total).
- Les activitats TIC que pateixen una contracció més important, tant en valor afegit com en ocupació, són la de reparació d'ordinadors i equips de comunicació, la d'edició de programes informàtics, la de portals web, processament de dades, hosting i activitats relacionades, i les indústries comercials TIC.

La tecnologia més estesa a les llars catalanes és el telèfon mòbil, que està present en el 96% de les llars catalanes, seguida del telèfon fix, l'ordinador, l'accés a Internet, i en darrer lloc, la connexió a banda ampla (que està present en el 69,3% de les llars). Totes les TIC han crescut en el darrer any a excepció del telèfon fix.

L'equipament TIC de les llars catalanes supera el de les llars espanyoles en totes les tecnologies analitzades. Potser per aquest motiu, el creixement de les tecnologies a les llars catalanes és inferior al que experimenten a les llars espanyoles, a excepció del telèfon mòbil.

En relació amb la UE-27 i la zona euro, les llars catalanes tenen un accés a Internet lleugerament inferior però, en canvi, la connexió a banda ampla és similar.

Per primer cop s'estabilitza el percentatge de persones que han utilitzat Internet a Catalunya.

Un total de 3.668.115 persones han utilitzat Internet almenys un cop per setmana en els darrers tres mesos, el 0,7% menys que l'any 2010. Representen el 17,2% del mateix col·lectiu a Espanya, una participació que s'ha reduït respecte de la que hi havia l'any anterior (18,3%) però que encara es manté per sobre de la que té Catalunya en termes de població de 16 a 74 anys (15,7%).

Aquestes persones representen el 67,5% de la població entre 16 i 74 anys, una proporció que és pràcticament igual a la de l'any 2010, i que està per sobre de la participació que s'observa a Espanya (61,8%) però lleugerament per sota de la que es constata a la UE-27 (68%)

Referent al perfil de les persones que han utilitzat Internet almenys un cop per setmana en els darrers tres mesos s'aprecia com la participació dels homes (72,3%) és superior a la de les dones (62,7%). Aquest fenomen també passa a Espanya i a la UE-27 però amb una intensitat inferior.

El perfil d'aquestes persones en relació amb l'edat revela una disminució de la utilització d'Internet a mesura que augmenta l'edat, des de la participació màxima del tram d'edat de 16 a 24 anys (95,4%) fins a la mínima de 65 a 74 anys (25,3%).

Pel que fa a la variable d'hàbitat, la utilització d'Internet és màxima en els municipis de 10.000 a 20.000 habitants (72,6%), mentre que a la resta de dimensions de municipis la utilització d'Internet és semblant. En canvi, a Espanya s'identifica una clara disminució de la utilització d'Internet a mesura que es redueix la dimensió dels municipis. S'ha de posar en valor que la utilització d'Internet és superior a Catalunya amb relació a Espanya per totes les dimensions poblacionals i que aquestes diferències augmenten a mesura que es redueix la dimensió dels municipis.

El servei d'Internet més utilitzat és el correu electrònic, que correspon al 93,1% de les persones que han utilitzat Internet, seguit de la cerca d'informació sobre béns i serveis, la consulta de mitjans, els serveis relacionats amb els viatges i la banca electrònica (49,8%). Els serveis que s'utilitzen a Catalunya en una proporció superior que a Espanya són el correu electrònic i la banca, mentre que en relació amb la UE-27, Catalunya fa un ús superior del servei de consulta de mitjans.

La participació en xarxes socials es produeix en el 52,2% de les persones que han utilitzat Internet en els darrers tres mesos. Aquesta participació es redueix al 9,5% quan els serveis d'Internet estan relacionats amb les xarxes professionals. Aquests percentatges són molt semblants als que es donen a Espanya.

La tecnologia de la informació i la comunicació més estesa a les empreses catalanes és l'ordinador, que està present en el 99,1% de les empreses, seguida de l'accés a Internet i de la pàgina web. L'equipament TIC de les empreses catalanes supera el de les empreses espanyoles i de la UE-27 en totes les tecnologies analitzades.

L'equipament de les empreses del sector serveis amb ordinadors, Internet i pàgina web és lleugerament superior al de les empreses del sector industrial excepte en la disponibilitat d'intranet, en què el percentatge d'empreses del sector serveis que en disposen supera en més de 12 punts percentuals el del sector industrial.

En relació amb l'equipament TIC de les empreses de menys de 10 assalariats, la tecnologia més estesa és l'ordinador, que està present en el 76,8% de les empreses, seguida d'Internet, la banda ampla, el correu electrònic i la pàgina web, aquesta darrera estesa en el 21,4% de les empreses. Totes les tecnologies han augmentat la seva utilització en el darrer any sent les més dinàmiques l'accés a Internet, el correu electrònic i la banda ampla.

Es pot comprovar que l'equipament d'aquestes empreses és considerablement inferior al de les empreses de 10 o més assalariats. Les diferències entre unes i altres van des dels 22,3 punts per-

centuals en la utilització d'ordinadors fins als 49,2 punts percentuals en la disponibilitat de pàgina web. De totes formes, s'aprecia que l'equipament de les empreses de menys de 10 assalariats s'aproxima a l'equipament de les empreses de 10 o més assalariats.

El 45,3% de les persones que han utilitzat Internet en els darrers dotze mesos han interactuat amb les administracions públiques per obtenir informació. Les altres formes d'interacció de les persones amb les administracions públiques, la descàrrega de formularis i la tramesa de formularis, han tingut un ús menor. En canvi, aquestes darreres formes d'interacció han augmentat la seva utilització entre els anys 2010 i 2011.

Es comprova que les formes d'interacció de les persones amb les administracions públiques de Catalunya tenen una utilització superior a les que es donen a Espanya i a la UE-27.

Pel que fa a les empreses, el 83,2% del total utilitzen l'administració electrònica, la qual cosa representa que aquesta pràctica de l'e-govern està més estesa entre les empreses que entre les persones. S'observa que l'administració electrònica està lleugerament més estesa entre les empreses catalanes que entre les empreses espanyoles.

L'evolució de l'ús de l'administració electrònica per les empreses mostra que la simplificació administrativa que impulsa l'Administració pública a través d'aquesta via funciona.

El 55,3% de les persones que han utilitzat Internet en els darrers tres mesos han cercat informació sobre educació, formació o un altre tipus de cursos. L'11,8% han fet algun curs en línia sobre qualsevol matèria. Pel que fa a les empreses, es constata que el 19,1% del total proporcionen activitats formatives en TIC al seu personal i que el 30,9% del personal rep formació TIC.

El 53,3% de les persones que han utilitzat Internet en els darrers tres mesos han cercat informació sobre temes de salut. Aquest percentatge era més alt fa dos anys (59,9%) però ha augmentat dos punts percentuals el 2011. A Espanya, el percentatge de serveis d'Internet utilitzats per motius de salut és superior (56,9%) al de Catalunya, mentre que a la UE-27 és similar.

Les persones que han comprat béns i serveis per Internet en els darrers dotze mesos representen el 35% de la població entre 16 i 74 anys, 4,7 punts percentuals més que l'any 2010. A Espanya, aquest col·lectiu no és tan important en termes relatius ni tampoc ha crescut amb la mateixa proporció que ho ha fet a Catalunya. A la UE-27, en canvi, aquest col·lectiu és més nombrós que a Catalunya però ha crescut al mateix ritme que ho ha fet a Catalunya.

Pel que fa a les persones que han venut a través d'Internet en els darrers tres mesos, aquestes representen el 9,9% de la població entre 16 i 74 anys, 1,1 punts percentuals menys que l'any 2010. A Espanya aquest col·lectiu és més nombrós en termes relatius que a Catalunya i ha crescut 1,5 punts percentuals respecte de l'any 2010.

Com en els anys anteriors, els productes que més persones han comprat a través del comerç electrònic estan relacionats amb els viatges i amb les entrades d'espectacles, amb unes proporcions que en els dos primers casos superen el 50% d'aquest col·lectiu

Referent al comportament venedor i comprador de les empreses a través del comerç electrònic, les dades indiquen que no hi ha canvis significatius pel que fa a la implantació del comerç electrònic entre les empreses. Pel que fa a les vendes, el 14,8% del total venen a través del comerç electrònic, percentatge que augmenta respecte del de l'any anterior i que està lleugerament per sobre del que mostren les empreses del conjunt d'Espanya i de la UE-27. En relació amb les compres, el 24,9% de les empreses compren a través del comerç electrònic. Aquest percentatge disminueix respecte del de l'any passat i està per sobre del percentatge d'empreses que compren a través del comerç electrònic per al conjunt d'Espanya, però per sota de la UE-27.

Comprovem que la finalitat principal de la pàgina web de les empreses catalanes és la presentació de l'empresa (92,9% del total), seguida a certa distància de l'accés a catàlegs (66,9%) i la realització de comandes (18,2%), i en posicions més distanciades, els pagaments en línia (8,6%) i la personalització de productes (8,6%).

El 69,3% de les llars disposen de connexió a banda ampla, 2,1 punts percentuals més que l'any 2010. A Espanya i a la UE-27 la banda ampla està menys estesa entre les llars, però en canvi s'ha estès més en el darrer any. La connexió a banda ampla a les empreses està més estesa que a les llars ja que representa al 97,9% del total.

Les darreres dades del sector serveis productors de TIC són referents als anys 2008 i 2009. El sector TIC representa el 3,02% del VAB i el 2,24% de l'ocupació total de l'economia. La seva productivitat és de 87.709 euros. L'evolució del valor afegit ha estat més negativa (-6,1%) que la del conjunt de l'economia i l'evolució de l'ocupació no ha estat tan dolenta (-5,1%) com la del total, per la qual cosa la productivitat ha disminuït respecte de l'any 2008.

En aquest escenari de contracció de l'activitat, les branques que pateixen una contracció més important, tant en valor afegit com en ocupació, són la de reparació d'ordinadors i equips de comunicació, la d'edició de programes informàtics, la de portals web, processament de dades, hosting i activitats relacionades, i les indústries comercials TIC.

CAPÍTOL III. MERCAT DE TREBALL

1. Anàlisi del mercat de treball

- Durant l'any 2011 la població ocupada de 16 a 64 anys ha retrocedit l'1,9%, situant la taxa d'atur en el 19,4%. La taxa d'activitat és del 78,6%. S'observen però, dues fases diferenciades durant l'any 2011, una primera en què la població ocupada es manté estable i una segona en la qual es redueix bruscament.
- La pèrdua de població ocupada s'ha concentrat entre la població jove, de nacionalitat estrangera i masculina, col·lectius entre els qual s'observen descensos importants en la seva població, fruit de l'emigració.
- El descens de l'ocupació ha estat especialment intens a tots els sectors, amb excepció dels serveis, que incrementen la població ocupada en l'1,3%, i on només la intermediació financera i les activitats immobiliàries redueixen la seva població ocupada en un 4,6%.
- L'atur se segueix concentrant en aturats de llarga durada (que representen el 50,2% de la població desocupada) i en determinades llars on tots els seus membres es troben aturats (9,5% l'any 2011).

L'any 2011 ha estat marcat per dues fases diferenciades. Una primera, que correspondria al primer semestre de l'any en què els nivells d'ocupació presentaven signes d'estabilitat, i una segona, corresponent al segon semestre, en què s'ha destruït ocupació de forma intensa. Així, en el conjunt de l'any 2011 i per la població de 16 a 64 anys, s'ha perdut l'1,9% de la població ocupada, reduint la taxa d'ocupació fins al 63,4% (0,6pp menys que l'any 2010) i situant la taxa d'atur en el 19,4% (1,5pp més que l'any 2010). La població activa, que també presenta una fase d'increment i un posterior descens, s'ha mantingut pràcticament constant en mitjana anual, incrementant la taxa d'activitat fins al 78,6pp (0,7pp més que l'any 2010), fruit del descens del 0,9% de la població d'entre 16 i 64 anys, un dels fets més destacats de l'any 2011.

Per col·lectius, els més perjudicats per aquest descens en l'activitat han estat la població jove, la de nacionalitat estrangera i la masculina, amb pèrdues de població ocupada del 12,2% entre els individus de 16 a 24 anys, del 4,5% entre els de 25 a 34 anys, del 8,5% entre la població de nacionalitat estrangera, i del 3,2% entre la població masculina. Aquesta situació hauria provocat l'emigració d'una part de la població, especialment intensa entre aquests col·lectius.

Els llocs de treball amb major qualificació perden ocupats, mentre que els treballs no qualificats en guanyen, al mateix temps que la població amb menor nivell educatiu perd població ocupada, i la població amb nivells educatius superiors creix o es manté.

Sectorialment, el retrocés s'ha concentrat a la construcció, l'agricultura i la indústria, amb unes pèrdues de població ocupada del 15,0%, 12,2% i 6,2%, respectivament. Dins de la indústria, destaca el retrocés de la construcció de maquinària, equips electrònics, material de transport i indústries manufactureres diverses, on la població ocupada retrocedeix l'11,2%. La població ocupada al sector serveis creix l'1,3%, i totes les branques creixen, a excepció de la intermediació financera i les activitats immobiliàries, on la població ocupada retrocedeix el 4,6%.

La temporalitat s'ha incrementat en 2,0pp, situant-se en el 20,0% l'any 2011, fruit d'un increment de la població ocupada amb contracte temporal del 9,6%, i una reducció de la població ocupada amb contracte indefinit del 3,9%. A diferència d'any anteriors, la temporalitat es redueix al sector públic (-1,9pp), mentre que s'incrementa al sector privat (+2,8pp), si bé aquesta és encara 2,2pp més elevada al sector públic (21,8%) que al sector privat (19,7%).

La taxa d'atur ha augmentat 1,5pp, fins a situar-se al 19,4%. Destaca l'elevat atur que s'observa entre els col·lectius més desafavorits per la crisi econòmica: joves d'entre 16 i 24 anys (44,1%), població de nacionalitat estrangera (34,5%) i població masculina (20,0%).

La taxa d'atur de llarga durada es manté a l'alça, amb un increment de 5,2pp, situant-se en el 50,2% de la població desocupada. També s'incrementa el percentatge de llars amb tots els seus membres en situació d'atur, del 8,3% de l'any 2010 al 9,5% de l'any 2011.

2. Polítiques d'ocupació

- En l'àmbit internacional i de la UE, la lluita contra l'atur, amb una atenció especial a l'atur juvenil, s'ha mantingut al centre del debat sobre els efectes de la crisi econòmica.
- En l'àmbit estatal l'Acord social i econòmic per al creixement, l'ocupació i la garantia de les pensions constata la necessitat de reformar les polítiques d'ocupació per tal de contribuir a la millora del mercat de treball i a la major ocupabilitat d'aquelles persones que cerquen ocupació.
- De l'Acord social i econòmic han derivat dos tipus de mesures: conjunturals (Reial decret llei 1/2011 de mesures urgents per promoure la transició a l'ocupació estable i la requalificació professional de les persones desocupades) i estructurals (Reial decret llei 3/2011 pel qual es reforma en profunditat les polítiques actives d'ocupació i en desenvolupament del qual s'aprova l'Estratègia espanyola d'ocupació 2012-2014). Així mateix, s'han aprovat diverses mesures destinades específicament al col·lectiu de persones joves.
- En l'àmbit català destaca l'aprovació de la Diagnosi del mercat de treball a Catalunya que serveix de base per a l'aprovació de l'Estratègia catalana d'ocupació 2012-2020 (ECO 2012-2020). Així mateix, enguany també s'ha de destacar el procés de transformació del SOC per adaptar-lo a les necessitats del mercat de treball en base amb els eixos següents: innovació, integració i internacionalització.
- La despesa inicialment pressupostada per la Generalitat en política de foment de l'ocupació l'any 2011 és de 614 milions d'euros, el 16,2% menys que l'any anterior.
- El 37,6% d'aquest pressupost s'ha destinat al programa Promoció de l'ocupació, el 32,1% al programa Polítiques d'igualtat en l'àmbit de l'ocupació i el 24,3% al programa Qualificació professional. El 4% s'ha destinat al programa Assessorament i intermediació ocupacional.
- Augmenta el nombre de persones en situació d'atur que no reben cap prestació: el nombre de persones beneficiàries de prestacions d'atur s'ha situat en 431.847 persones de mitjana anual, un 6,5% menys respecte de l'any anterior.
- La taxa de cobertura de les prestacions d'atur s'ha situat en el 76,4%, el 10,7% menys que l'any anterior. En l'àmbit estatal, la taxa de cobertura és del 70,7%.
- Atès el tipus de prestació, disminueix el nombre de persones que reben prestacions contributives (239.507, l'11% menys) i assistencials (176.808, el 5% menys). Augmenta el 97,6% les persones que reben la renda activa d'inserció (15.532 de mitjana anual).
- S'han destinat 5.236 milions d'euros a satisfer les prestacions d'atur, el 8,3% menys que l'any anterior. Mentre que disminueix la despesa en prestacions contributives i assistencials, el 10,5% i el 2,6% respectivament, augmenta el 93,5% la despesa en la renda activa d'inserció. Malgrat aquesta evolució, el 78% de la despesa en prestacions d'atur s'ha destinat al pagament de prestacions contributives, el 20,4% a prestacions de nivell assistencial i l'1,5% a la renda activa d'inserció.

En l'àmbit internacional i de la UE, la lluita contra l'atur, amb una atenció especial a l'atur juvenil, s'ha mantingut al centre del debat sobre els efectes de la crisi econòmica.

En l'àmbit estatal destaca que el Govern i els agents socials més representatius signen l'Acord social i econòmic per al creixement, l'ocupació i la garantia de les pensions, que, entre d'altres aspectes, constata la necessitat de reformar les polítiques d'ocupació per tal de contribuir a la millora del mercat de treball i a la major ocupabilitat d'aquelles persones que cerquen ocupació i amb aquesta finalitat recull dos tipus de mesures: conjunturals (Reial decret llei 1/2011 de mesures urgents per promoure la transició a l'ocupació estable i la requalificació professional de les persones desocupades) i estructurals (Reial decret llei 3/2011 pel qual es reforma en profunditat les polítiques actives d'ocupació i en desenvolupament del qual s'aprova l'Estratègia espanyola d'ocupació 2012-2014).

Al llarg de l'any s'han aprovat diverses mesures destinades específicament al col·lectiu de persones joves d'entre les quals destaca el Reial decret llei 10/2011; el Reial decret llei 14/2011 i la regulació de les pràctiques no laborals en empreses.

En l'àmbit català destaca l'aprovació de la Diagnosi del mercat de treball a Catalunya que incorpora una anàlisi de l'adequació de les polítiques actives d'ocupació a Catalunya i la definició dels eixos de l'Estratègia catalana d'ocupació 2012-2020 (ECO 2012-2020). Així mateix, enguany també s'ha de destacar l'Acord de Govern de 24.5.2011 pel qual s'inicia la transformació del SOC per adaptar-lo a les necessitats del mercat de treball en base amb els eixos següents: innovació, integració i internacionalització.

Els pressupostos inicials de la Generalitat per a l'any 2011 destinen 614 milions a la política de foment de l'ocupació, el 16,2% menys respecte l'any anterior. No obstant això, segons l'estat d'execució de despeses a desembre de 2011, el pressupost destinat a aquesta política fou de 819 milions d'euros.

El 37,6% d'aquest pressupost s'ha destinat al programa Promoció de l'ocupació, el 32,1% al programa Polítiques d'igualtat en l'àmbit de l'ocupació i el 24,3% al programa Qualificació professional. El 4% s'ha destinat al programa Assessorament i intermediació ocupacional.

Després d'anys d'augment del nombre de persones beneficiàries de prestacions d'atur, l'any 2011 es constata un descens del 6,8%, que el situa en una mitjana anual de 431.847 persones.

No obstant això, cal assenyalar que de la comparació entre les dades d'atur registrat i les dades de persones beneficiàries de prestacions d'atur es desprèn que augmenta el nombre de persones en situació d'atur que no reben cap prestació. El nombre de persones aturades registrades que no rebien cap tipus de prestació passa de les 107.600 de mitjana anual l'any 2010 a les 166.378 l'any 2011. A desembre de 2011, 164.956 persones aturades registrades no rebien prestació.

La taxa de cobertura de les prestacions d'atur s'ha situat en el 76,4%, el 10,7% menys que l'any anterior. En l'àmbit estatal, la taxa de cobertura és del 70,7%.

Atès el tipus de prestació, disminueix el nombre de persones que reben prestacions contributives (239.507 de mitjana anual, l'11% menys) i assistencials (176.808 de mitjana anual, el 5% menys). Les prestacions contributives representen el 55,4% del total i les assistencials el 40,9%.

Aquesta evolució descendent no es compleix en relació amb les persones beneficiàries de la renda activa d'inserció, que augmenten el 97,6% respecte l'any anterior, amb una mitjana anual de 15.532 persones i que representen el 3,7% del total.

Del total de persones beneficiàries de prestacions del nivell contributiu, el 56,9% són homes. En les prestacions assistencials, el 52,3% són homes.

Per causa d'accés a la prestació contributiva, destaca l'augment de les persones que hi han accedit per finalització d'un contracte temporal (el 34,9%) i el descens de les persones que hi accedeixen per l'acomiadament introduït per la Llei 45/2002, que passen del 45% l'any 2010 al 34% l'any 2011. L'acomiadament per causes objectives passa a representar el 12%, amb un augment de 2pp respecte l'any anterior. Les prestacions causades per expedient de regulació d'ocupació passen del 7,9% al 6% del total de prestacions contributives.

Per causa d'accés a la prestació assistencial, haver esgotat la prestació contributiva representa el 47,5%, seguida del 30% que representa el subsidi destinat a persones més grans de 52 anys i el 14% no tenir el període de cotització mínim per percebre una prestació contributiva.

La mitjana anual de l'import mig brut de la prestació contributiva ha estat de 909 euros per persona, el 0,8% més que l'any anterior. L'import mensual de les prestacions assistencials és de 426,01 euros.

S'han destinat 5.236 milions d'euros a satisfer les prestacions d'atur, el 8,3% menys que l'any anterior. Mentre que disminueix la despesa en prestacions contributives i assistencials, el 10,5% i el 2,6% respectivament, augmenta el 93,5% la despesa en la renda activa d'inserció. Malgrat aquesta evolució, el 78% de la despesa en prestacions d'atur s'ha destinat al pagament de prestacions contributives, el 20,4% a prestacions de nivell assistencial i l'1,5% a la renda activa d'inserció.

3. Relacions laborals

3.1. Negociació col·lectiva

- L'any 2011 s'ha aprovat, en l'àmbit estatal, el Reial decret llei 7/2011, de 10 de juny, de mesures urgents per a la reforma de la negociació col·lectiva i, en l'àmbit de Catalunya, els agents socials CCOO, UGT i Foment, han signat l'Acord Interprofessional de Catalunya 2011-2014.
- Segons les dades del Departament d'Empresa i Ocupació, actualitzades a 31 de març de 2012, s'han registrat 907 convenis col·lectius.
- Dels 2.453 convenis vigents a Catalunya (dades actualitzades a 16 d'abril de 2012), el 60,6% són d'àmbit provincial i també són els que afecten un major nombre d'empreses i treballadors/ores, de la mateixa manera que els anys anteriors.
- La jornada mitjana anual pactada en els convenis col·lectius és de 1,754,7 hores. Pel que fa als convenis de tot l'Estat espanyol, aquesta ha estat 2,4 hores superior que a Catalunya.
- Tenint en compte la vigència dels convenis, els acords de vigència anual són els que tenen un nombre major d'hores pactades, de la mateixa manera que l'any anterior. No obstant això, a diferència de l'any 2010, en els acords d'àmbit sectorial i en el total d'acords, s'ha pactat un nombre superior d'hores en els acords plurianuals a partir del segon any de vigència que en els plurianuals en el seu primer any de vigència.
- L'increment salarial pactat en el total de convenis l'any 2010 ha estat del 2,5% i, un cop revisat, del 2,9%. Aquestes dades són superiors a l'increment salarial recomanat a l'Acord per a l'ocupació i la negociació col·lectiva 2010, 2011 i 2012, situat en l'interval entre l'1% i el 2%, si bé en el 63,5% dels convenis, l'increment salarial pactat se situa entre el 0% i el 2%. L'increment salarial més elevat l'ha registrat el sector de la indústria, a diferència de l'any anterior, en què l'increment del sector de la construcció fou superior.

L'any 2011 s'aprova, en l'àmbit estatal, el Reial decret llei 7/2011, de 10 de juny, de mesures urgents per a la reforma de la negociació col·lectiva, el qual modifica diversos articles de l'Estatut dels treballadors amb l'objectiu d'abordar les disfuncions que pateix la negociació col·lectiva referents a la seva estructura, al contingut mínim, la legitimació i vigència. D'altra banda, en l'àmbit autonòmic, els agents socials, Foment del Treball, CCOO i UGT signen l'Acord Interprofessional de Catalunya 2011-2014, en el qual posen de manifest la necessitat d'analitzar l'estructura de la negociació col·lectiva, per tal de desenvolupar una articulació correcta dels diferents nivells de negociació, ampliar la cobertura dels convenis i trobar les millors alternatives territorials i sectorials, coincidint amb allò establert pel Reial decret llei 7/2011.

Segons les dades del Departament d'Empresa i Ocupació, actualitzades a 31 de març de 2012, enguany s'han registrat 907 acords col·lectius amb inici d'efectes econòmics a Catalunya durant l'any 2011. Tal i com s'ha observat els anys anteriors, la majoria dels acords, el 91,2%, són convenis estatutaris i, d'aquests, el 97,5% són convenis col·lectius pròpiament anomenats.

Pel que fa a l'àmbit de negociació, tal i com és característic de la negociació col·lectiva a Catalunya, la majoria dels acords, el 84,8%, són d'àmbit d'empresa, si bé el 90,5% de les persones treballadores i el 99,4% de les empreses estan afectades per acords d'àmbit sectorial.

Si s'analitzen les empreses i persones treballadores afectades, segons la naturalesa jurídica dels acords, es constata que el 99,9% de les empreses i el 98,7% de les persones treballadores han estat afectades per acords estatutaris, seguint la tendència dels anys anteriors.

Quant al sector d'activitat econòmica, el sector serveis és el que registra un nombre més elevat d'acords i d'empreses i persones treballadores afectades, de la mateixa manera que els anys an-

teriors. Segons la divisió econòmica a la qual pertanyen els convenis, las activitats de l'Administració pública, Defensa i Seguretat Social obligatòria són les que tenen un nombre més elevat d'acords (216). Pel que fa a les empreses i persones treballadores afectades, els acords de la divisió econòmica del comerç al detall, excepte vehicles de motor, són els que n'afecten un nombre major.

Segons l'àmbit territorial, es reproduïx l'escenari observat els anys anteriors, és a dir, Barcelona és la província amb un nombre major d'acords i Lleida és la que en té un nombre menor.

Pel que fa a la vigència dels acords, la majoria, és a dir, el 81,6%, són plurianuals a partir del segon any de vigència, seguint la tendència dels anys anteriors. Segons l'àmbit dels acords, la gran majoria són acords plurianuals a partir del segon any de vigència d'àmbit d'empresa, si bé la majoria d'empreses i persones treballadores estan afectades per acords plurianuals a partir del segon any de vigència d'àmbit sectorial.

Segons les dades facilitades pel Departament d'Empresa i Ocupació, actualitzades a 16 d'abril de 2012, a Catalunya hi ha 2.453 convenis vigents i la majoria d'aquests, el 60,6%, són d'àmbit provincial, la qual cosa esdevé un tret característic de la negociació col·lectiva. També són els acords d'aquest àmbit els que afecten un nombre major d'empreses i persones treballadores.

La jornada anual mitjana pactada en els acords col·lectius és de 1.754,7 hores l'any, 2,4 hores menys que en el cas de la jornada mitjana estatal. Seguint la tendència dels anys anteriors, el nombre d'hores pactades, tant a Catalunya com a Espanya, és superior en els acords sectorials que en els acords d'empresa. Pel que fa a l'àmbit territorial, la província de Lleida és la que ha pactat un nombre d'hores més elevat i la de Barcelona és la que n'ha pactat menys. Segons la naturalesa dels acords, els que tenen un nombre menor d'hores pactades són els de funcionaris d'àmbit d'empresa i els que tenen un nombre més elevat d'hores pactades són els acords estatutaris d'àmbit sectorial. Per sectors d'activitat econòmica i, seguint la tendència dels anys anteriors, són els convenis del sector de l'agricultura els que tenen un nombre més elevat d'hores pactades, tant a Catalunya com a Espanya. En canvi, pel que fa als convenis amb un nombre total menor d'hores pactades, en el cas de Catalunya són els que pertanyen al sector de la indústria i a Espanya són els del sector de la construcció. Tenint en compte la vigència dels acords es manté la tendència dels anys anteriors, és a dir, els acords de vigència anual són els que pacten un nombre major d'hores. No obstant això, a diferència de l'any 2010, pel que fa als acords d'àmbit sectorial i en el total d'acords s'ha pactat un nombre superior d'hores en els acords plurianuals a partir del segon any de vigència que en els acords plurianuals en el seu primer any de vigència.

L'increment salarial mitjà pactat a Catalunya l'any 2011 del total de convenis ha estat del 2,5% i, un cop revisat, del 2,9%. Aquestes dades són superiors a l'increment salarial recomanat per l'Acord per a l'ocupació i la negociació col·lectiva 2010, 2011 i 2012, situat en l'interval entre l'1% i el 2%. No obstant això, si s'analitza l'increment salarial dels convenis per intervals, en la majoria de convenis, el 63,5%, l'increment salarial se situa entre el 0% i el 2%. Segons l'IPC previst, el qual correspon a l'1%, a la majoria d'acords, el 55%, l'increment salarial pactat se situa per sobre, seguint la tendència de l'any anterior. De l'anàlisi dels increments salarials segons la naturalesa dels acords, es constata que són els acords estatutaris els que tenen un increment salarial pactat major (2,52%). Tant pel que fa als acords estatutaris com als acords/pactes de funcionaris i els acords/pactes mixtos EBEP, l'increment salarial pactat és superior que el de l'any anterior. Pel que fa a la clàusula automàtica, la majoria dels acords, el 60,3%, no en tenen, seguint la tendència de l'any anterior. No obstant això, si s'analitza l'existència de clàusula automàtica segons el nombre de persones treballadores afectades, en els acords d'empresa, la major part de treballadors/ores estan afectats per acords sense clàusula automàtica, a diferència dels acords sectorials, on la majoria de treballadors/ores estan afectats per acords amb clàusula automàtica. Seguint la tendència dels anys anteriors, tant en els acords empresarials com en els sectorials amb clàusula automàtica, la major part dels treballadors/ores estan afectats per acords amb clàusula retroactiva, si bé el

percentatge és superior en els acords sectorials. Pel que fa als sectors d'activitat econòmica als quals pertanyen els acords, s'observa un canvi de tendència respecte de l'any anterior, en què el sector amb un increment superior va ser el de la construcció, a diferència d'aquest any, en què l'increment salarial més elevat l'ha registrat el sector de la indústria.

3.2. Conflictivitat laboral

- L'any 2010 s'han produït 21 vagues menys que l'any anterior. També s'ha produït un decrement interanual pel que fa a les persones treballadores que hi han participat, si bé han augmentat el nombre d'hores i jornades no treballades, així com les hores no treballades per persona treballadora. Aquestes dades suposen un canvi de tendència respecte de l'any anterior, en què es va produir un augment interanual del nombre de vagues i del nombre de treballadors/ores participants i un decrement del nombre d'hores no treballades.
- Enguany s'ha produït un tancament patronal, a diferència de l'any anterior, en què se'n van produir tres.
- Durant l'any 2011 s'ha produït un decrement, tant pel que fa a les conciliacions com a les mediacions, la qual cosa confirma la tendència a la baixa observada l'any anterior. En canvi, pel que fa a l'activitat del Tribunal Laboral de Catalunya hi ha hagut un canvi de tendència respecte de l'any anterior, atès que s'ha produït un decrement, tant pel que fa al nombre d'expedients tramitats com, de manera més significativa, pel que fa al nombre de persones treballadores afectades.
- Pel que fa a les conciliacions individuals, destaca un increment del 12,1% respecte de l'any anterior de les conciliacions sense avenença i de les desistides i altres, en aquest cas més moderat (del 0,4%). Aquestes dades apunten un canvi de tendència, tenint en compte que l'any passat hi va haver un decrement interanual pel que fa a aquestes formes d'acabament.
- En relació a les conciliacions col·lectives, s'ha produït un decrement de les empreses i persones treballadores afectades (del 13,3% i del 34%), a diferència de l'any anterior, en què es va produir un increment interanual.

Durant l'any 2011 s'han produït 121 vagues, 21 menys que l'any anterior. També s'ha produït un decrement interanual pel que fa a les persones treballadores participants en les vagues (del 49,8%), si bé han augmentat el nombre de jornades i hores no treballades (el 22,4% i el 21,8%, respectivament). Pel que fa a les hores no treballades per persona treballadora, també s'ha produït un increment del 137,5%. Aquestes dades suposen un canvi de tendència respecte de l'any anterior, en què es va produir un augment interanual del nombre de vagues i del nombre de persones participants i un decrement del nombre d'hores no treballades. Pel que fa als sectors d'activitat, cal destacar un canvi de tendència pel que fa al sector serveis, atès que l'any 2010 es va produir un increment interanual de 15 vagues en aquest sector, a diferència de l'any 2011, en què s'ha registrat un decrement interanual d'una vaga. Pel que fa a les persones treballadores participants en les vagues, s'observa un decrement en la indústria i els serveis, a diferència de l'any anterior. Dins dels subsectors d'activitat econòmica, cal ressaltar un decrement interanual molt significatiu dels treballadors/ores participants en les vagues del sector de l'educació i un augment dels/les participants en les vagues del sector de les activitats sanitàries. L'índex d'incidència de les vagues ha estat del 38,3%, la qual cosa representa un increment de 7,5 punts percentuals respecte de l'any anterior. Per sectors d'activitat, s'ha produït un increment notable de l'índex en el cas dels serveis (de 17,2 punts percentuals) i un decrement en el sector industrial (de 58,3 punts percentuals). Pel que fa als motius de les vagues, el nombre més elevat l'han tingut les causades per l'anunci de cessament de l'activitat de l'empresa. S'han produït decrements significatius en les vagues causades per acomiadaments, sancions o mesures disciplinàries i per millores independents del conveni, per expedients de regulació d'ocupació i per impagament de salaris. En canvi, s'ha constatat un increment de les vagues motivades per causes d'organització de sistemes de treball. Segons l'àmbit territorial on s'han dut a terme les vagues es confirma la tendència dels anys anteriors, és a dir, la majoria (62,8%) són d'àmbit municipal i les que tenen un major nombre de treballadors/ores participants són les d'àmbit comunitari. De les 121 vagues que s'han

produït, n'han acabat 112. Segons el resultat, la majoria (76 vagues) han acabat sense acord i només una amb acord. La resta (33 vagues) han acabat sense predomini de cap de les parts.

Enguany s'ha produït un tancament patronal amb preavís, a diferència de l'any anterior, en què se'n van produir tres. Ha afectat 6 persones treballadores i hi ha hagut 12 jornades no treballades. L'índex d'incidència ha estat del 100% i l'àmbit territorial, Barcelona.

Pel que fa a les conciliacions individuals,enguany n'hi ha hagut 88.941, la qual cosa representa un decrement del 5,5% respecte de l'any anterior, en què també es va detectar una variació interanual decreixent (del 16,8%), si bé va ser més accentuada que la que s'observa enguany. Quant a la forma d'acabament de les conciliacions, continua la dinàmica dels anys anteriors, és a dir, la majoria, el 40,6%, acaben sense efecte, la qual cosa vol dir que es produeixen quan no apareix la part o les parts demandades. En comparació amb l'any 2010, destaca un increment del 12,1% de les conciliacions sense avenença i de les desistides i altres, en aquest cas més moderat (del 0,4%). Aquestes dades apunten un canvi de tendència, tenint en compte que l'any passat hi va haver un decrement interanual pel que fa a aquestes formes d'acabament. Si s'analitzen les formes d'acabament per motiu de la conciliació, cal assenyalar que les conciliacions per acomiadament amb avenença han augmentat l'11,9%. En relació a les quantitats acordades, s'ha produït un decrement del 18,8% respecte de les quantitats acordades l'any anterior, en què també es va produir un decrement interanual, si bé aquest fou més significatiu (47,3%). Segons el motiu de la conciliació, les quantitats han disminuït en tots els casos excepte en les conciliacions per sancions ja que l'any anterior no es va acordar cap quantitat i enguany s'han acordat 1.000 euros.

Durant l'any 2011 s'han produït 176 conciliacions col·lectives, la qual cosa representa un decrement del 7,9% respecte de l'any anterior i confirma la tendència a la baixa observada en els darrers dos anys. En canvi, pel que fa a les empreses i persones treballadores afectades, s'ha produït un decrement del 13,3% i del 34%, respectivament, a diferència de l'any anterior, en què es va constatar un increment interanual.

Amb referència a les mediacions, se n'han dut a terme 409, la qual cosa ens permet afirmar que es manté la tendència a la baixa observada ja l'any anterior. Tal i com va succeir l'any 2010, la major part de les mediacions s'han dut a terme com a conseqüència d'una vaga i, pel que fa a la seva forma d'acabament, predomina la manca d'acord (el 54,9%).

Pel que fa a l'activitat del Tribunal Laboral de Catalunya, en endavant TLC, s'han tramitat 1.015 expedients. Respecte de l'any anterior, s'observa un canvi de tendència, atès que s'ha produït un decrement, tant pel que fa al nombre d'expedients tramitats com, de manera més significativa, pel que fa al nombre d'empreses i persones treballadores afectades. Tal i com succeïa els anys anteriors, la majoria d'expedients tramitats, el 97,8%, han estat conciliacions i la resta, el 2,2%, arbitratges. Pel que fa al resultat de les conciliacions, la major part, el 84,4%, han estat tramitacions efectives. D'aquestes, el 53,9% han acabat sense acord, el 45,1%, amb acord i la resta s'han intentat sense efecte. De l'evolució interanual de les conciliacions realitzades pel TLC durant els anys 2010 i 2011 es constata un canvi de tendència respecte dels anys anteriors, atès que es produeix un decrement de les conciliacions efectives sense acord (del 16%) i un decrement de les conciliacions no efectives (del 16,7%).

3.3. Gestió de l'ocupació

- Enguany s'han tramitat 3.367 expedients de regulació d'ocupació, el 6,3% més que l'any anterior, la qual cosa suposa un canvi de tendència respecte de l'any anterior, en què es va produir un decrement del 18,8%. Els expedients autoritzats en major nombre són, pel que fa als expedients pactats, els de reducció de la jornada i, en el cas dels expedients no pactats, els d'extinció del contracte.
- Durant l'any 2011 hi ha hagut 1.307 empreses sotmeses al procediment concursal a Catalunya, el 12,6% més que l'any anterior, i 5.821 a Espanya, el 20,1% més que l'any anterior. Aquestes dades denoten un canvi de tendència, atès que l'any anterior es va registrar un decrement, si bé moderat, de les empreses concursades. Les empreses concursades del sector industrial han augmentat el 45,9% i les del sector turístic han disminuït el 40,6% a diferència de l'any anterior, en què va succeir el contrari.

L'any 2011 s'ha aprovat el Reial decret 801/2011, que aprova el Reglament dels procediments de regulació d'ocupació i actuació administrativa en matèria de trasllats col·lectius, el qual ha aclarit els conceptes de reducció i suspensió de la jornada. Enguany s'han tramitat 3.367 expedients de regulació d'ocupació, els quals han afectat 53.926 persones treballadores. Dels expedients tramitats, l'autoritat laboral n'ha autoritzat el 92,9%. Respecte de l'any 2010 s'observa un canvi de tendència, atès que el nombre d'expedients ha augmentat el 6,3%, a diferència de l'any 2009, en què es va produir un decrement del 18,8%. L'any 2011 s'ha produït un descens del 12,2% en el nombre de persones treballadores afectades pels expedients, front al 55,6% de l'any anterior. Del total d'expedients autoritzats per l'autoritat laboral, el 95,1% han estat pactats i la resta, el 4,9%, no pactats. El major nombre d'expedients autoritzats són, pel que fa als expedients pactats, els de reducció de la jornada i, en el cas dels expedients no pactats, els d'extinció del contracte. Segons les causes al·legades en els ERO autoritzats i, en relació amb el nombre de persones treballadores afectades, en el 67,4% dels casos s'han al·legat aplicació de mesures econòmiques, les quals han augmentat el 15,2% respecte de l'any anterior. En canvi, s'observa un decrement del 60,8% pel que fa a les causes de producció i també han disminuït els treballadors afectats per causes de força major (54,3%), tècniques (27%) i organitzatives (19,7%). Quant als sectors d'activitat econòmica, el 47,9% de les persones treballadores afectades pels expedients pertanyen al sector industrial; el 38,1% al sector serveis; el 13,5%, al sector de la construcció i el 0,5% restant, al sector de l'agricultura. Respecte de l'any anterior, s'observa un decrement de 18,6 punts percentuals pel que fa als treballadors/ores afectats del sector industrial i un augment de 14,4 punts percentuals pel que fa a les persones del sector serveis, motivat pels treballadors afectats del sector sanitari.

Durant l'any 2010 hi ha hagut 1.307 empreses sotmeses al procediment concursal a Catalunya i 5.821 al conjunt de l'Estat espanyol. Aquestes dades suposen un canvi de tendència respecte de l'any anterior ja que hi ha hagut un increment del nombre d'empreses concursades, tant a Catalunya (12,6%), com a nivell estatal (20,1%) a diferència de l'any anterior, en què es va observar un decrement moderat. Pel que fa a l'activitat econòmica principal de les empreses concursades, s'observen increments interanuals pel que fa a les empreses del sector industrial (45,9%), del comerç a l'engròs (31,3%) i de l'edificació i promoció immobiliària (40,6%). En canvi, s'ha produït un decrement del 40,6% pel que fa a les empreses concursades del sector de l'hoteleria.

4. Prevenió de riscos i sinistralitat laboral

- Al 2011 s'han registrat 243.840 accidents de treball (AT). La variació interanual mostra un decreixement dels AT en jornada laboral amb baixa (-11,9%) i dels AT *in itinere* (-11,6%), mentre que els AT en jornada laboral sense baixa presenten un lleuger augment (+0,6%).
- El 2011 s'incrementa el nombre d'AT en jornada laboral amb baixa mortals (78 sinistres, 14 més que l'any precedent).
- Els AT amb baixa majoritàriament són patits per homes, el 70,2% del total, tot i que constitueixen el 53,5% de la població ocupada a Catalunya.
- La proporció d'AT de les persones amb contractes eventuais (26,6%) és superior a la taxa de temporalitat de la població assalariada (20%), fet que constata que l'accidentalitat d'aquest col·lectiu és superior.
- El nombre d'AT en jornada laboral sense baixa és superior al registrat per als AT amb baixa. Enguany s'han produït 151.521 AT sense baixa, fet que reflecteix un increment del 0,6% (859 accidents més).
- El nombre d'AT *in itinere* (els produïts a l'anada i tornada del centre de treball o bé a l'inici o finalització de la jornada laboral) és de 14.613, fet que suposa una reducció de l'11,6%.
- Les notificacions de malalties professionals trenquen la tendència de decreixement dels darrers anys i mostren un lleuger augment del 2,7%, tot i que les notificacions tancades com malaltia professional presenten un descens del 3,5%.
- El 2011 s'han detectat a Catalunya 42 empreses que superen els límits de sinistralitat segons el sistema d'alerta, enfront de les 25 de l'any 2010 i les 36 del 2009.
- Les IT que deriven d'un accident laboral o d'una malaltia professional constitueixen el 10,9% del total, amb 9.338 processos en mitjana mensual.

Les xifres de sinistralitat de l'any 2011 a Catalunya mostren que s'han produït 243.840 AT en jornada laboral, dels quals el 37,9% han causat almenys un dia de baixa o bé han estat mortals (92.319). El nombre d'AT *in itinere* enguany s'eleva a 14.613. La variació interanual mostra un decreixement dels AT en jornada laboral amb baixa (-11,9%) i dels AT *in itinere* (-11,6%), mentre que els AT en jornada laboral sense baixa presenten un lleuger augment (+0,6%).

Entre els AT en jornada laboral amb baixa destaca l'increment del nombre de sinistres mortals (78), que, amb una variació relativa del 21,9%, registren 14 AT més que l'any anterior. Aquesta situació es posa de manifest en un increment de l'índex d'incidència que s'eleva a 3,1 AT per cada 100.000 treballadors amb les contingències professionals cobertes. Per contra, els índexs d'incidència dels AT lleus i greus continuen el seu descens un any més. La variació interanual dels índexs d'incidència mostra un increment en el valor dels AT mortals del 23,5% i un decreixement dels lleus i greus del -10,6% i del -8,9%, respectivament.

La forma o contacte, equivalent a la causa, que ocasiona més lesions en els treballadors/ores a Catalunya és la derivada de la categoria que agrupa el sobreesforç físic, el trauma psíquic, les radiacions, el soroll, la llum o la pressió, que concentra el 41,2% dels AT patits. El pes relatiu de les lesions produïdes per aquests contactes és molt elevat en qualsevol dels sectors econòmics, si bé és especialment alt al sector serveis que, com es comentarà més endavant, és el sector que té un nombre més elevat de sinistres. En segon terme destaquen els xocs o cops contra objecte immòbil (19,4%), que són més comuns a la construcció i al sector agrari, mentre que quan l'objecte és mòbil les lesions són més freqüents a la indústria.

En el perfil de les persones accidentades destaca que majoritàriament són patits per homes, el 70,2% del total, tot i que constitueixen el 53,5% de la població ocupada a Catalunya. A més, a mesura que augmenta la gravetat de l'AT hi ha un predomini dels AT patits per homes més accen-

tual (70% dels lleus, 86,8% dels greus i 93,6% dels mortals). Tot i això, el pes relatiu dels patits per les dones s'incrementa anualment. Segons les dades del conjunt d'Espanya (no es disposa de les desagregades per a Catalunya), la franja d'edat en la qual es produeixen més AT és la que compren entre els 30 i els 44 anys, quan té lloc el 46,6% de la sinistralitat. En el cas de la sinistralitat mortal s'observa que té més incidència en edats més avançades, d'entre 45 i 64 anys (el 60,4% dels AT mortals), i especialment entre les persones de més de 55 anys, que concentren el 26,1% dels AT mortals. Pel que fa als homes d'entre 18 i 19 anys destaca que el pes relatiu dels AT greus és superior al de les altres franges d'edat.

L'anàlisi sectorial mostra que en nombres absoluts els serveis són l'activitat on més sinistralitat es registra a Catalunya. Enguany s'han produït 54.915 AT, que absorbeixen el 59,5% del total. Però atenent els índexs d'incidència s'observa que els valors més alts dels AT lleus i greus es detecten al sector de la construcció (7.704,1 i 80,5, respectivament), mentre que l'índex dels AT mortals més elevat es troba a l'agricultura (10,5). Tot i això, l'agricultura també registra un índex força alt per als AT greus (73,4). Per contra, en els serveis el risc de tenir un AT és inferior per a totes les categories (2.912,8 per als lleus, 18 per als greus i 2 per als mortals). La indústria destaca per tenir un índex alt d'AT lleus (5.312,1), però les altres tipologies de gravetat tenen valors moderats (42,7 els greus i 4,3 els mortals). L'accidentalitat més elevada segons les branques d'activitat es dona en les indústries extractives, especialment aquelles que treballen els minerals metàl·lics (amb un índex de 29.500.000), les activitats que donen suport a aquestes indústries (59.259,26) i en l'agricultura, la ramaderia, silvicultura i pesca (19.374,29). En una aproximació més agregada destaquen els valors dels índexs en les activitats relacionades amb la construcció, les indústries manufactureres i el transport i emmagatzematge.

La distribució de la sinistralitat a Catalunya mostra un pes relatiu més elevat entre els contractes fixos que absorbeixen el 71,8% del total, si bé aquest predomini es justifica en el fet que la majoria de la població assalariada té aquest tipus de contracte (el 80%). Malgrat això, cal tenir en compte que la taxa de temporalitat de la població assalariada (20%) és inferior a la proporció d'AT de les persones amb contractes eventuais (26,6%); aquest fet permet constatar que l'accidentalitat de l'esmentat col·lectiu és superior.

El nombre d'AT en jornada laboral sense baixa és superior al registrat per als AT amb baixa. Enguany s'han produït 151.521 AT sense baixa, fet que reflecteix un increment del 0,6% (859 accidents més). El nombre d'AT sense baixa va començar a augmentar a partir de l'any 2007, malgrat la pèrdua d'ocupació que hi ha hagut des d'aleshores, i contrasta amb la significativa reducció a partir d'aquest mateix any dels accidents amb baixa. La gradació dels índexs d'incidència segons els sectors econòmics es presenta igual que la registrada en els AT amb baixa en tant que la construcció es constitueix com el sector on més probabilitat hi ha de tenir un accident (11.162,7) seguit del de la indústria (9.436,5). Per contra, en aquesta ocasió l'índex d'incidència del sector serveis (4.861,3) és superior al de l'agricultura (3.845,8).

El nombre d'AT *in itinere*, és a dir, els produïts a l'anada i tornada del centre de treball o bé a l'inici o finalització de la jornada laboral, registrats el 2011 és de 14.613, fet que suposa una reducció de l'11,6%. La tendència mostra que el risc de patir un AT *in itinere* és menor cada any, malgrat el lleuger repunt en els AT lleus de l'any passat. Segons la gravetat, el 98,0% d'ells són AT lleus (14.319), una proporció lleugerament inferior a la registrada per aquesta tipologia en els AT en jornada de treball amb baixa (99,2%). En aquesta ocasió el pes relatiu dels 259 AT greus és superior (1,8%, enfront del 0,7% dels accidents en jornada), si bé enguany el nombre d'aquests AT s'ha reduït en el 12,8%. Finalment, els 35 AT mortals suposen el 0,2% del total.

El 2011 s'han realitzat 3.505 notificacions de malalties professionals, segons les dades registrades mitjançant el sistema CEPROSS, fet que trenca la tendència decreixent dels darrers anys i permet observar un lleuger increment del 2,7%. El nombre de notificacions de MP que causen baixa ha disminuït, mentre que, com passa entre els AT, les que no originen baixa augmenten. Per contra,

les notificacions tancades com malaltia professional presenten un descens del 3,5%. La distribució entre els dos sexes manté el petit predomini de les dones, el 52,8% del total de les notificacions tancades com malalties professionals, que alhora presenten una durada mitjana de la baixa superior. A més, a Catalunya s'han presentat 1.241 notificacions de patologies no traumàtiques causades pel treball i protegides pel sistema de SS, així com les patides amb anterioritat per la persona treballadora però que s'agregen com a conseqüència de la lesió constitutiva d'accident (el 10,4% d'Espanya). En aquesta ocasió corresponen principalment a processos patits per homes (59,4%). El 50,4% de les notificacions són de processos que no han causat baixa (626).

A partir del sistema d'alerta del "focus de risc" de les MP, l'any 2011 s'han detectat a Catalunya 42 empreses que superen els límits de sinistralitat, enfront de les 25 de l'any 2010 i les 36 del 2009. En algunes ocasions una mateixa empresa ha superat els límits de sinistralitat per diverses causes, fet que provoca que el sistema faci referència a 50 alarmes en total.

Una de les repercussions de la sinistralitat laboral és la que es reflecteix en els processos d'incapacitats temporals, malgrat que el gran gruix de les IT té com a causa una contingència comuna (el 82,1% de la mitjana del nombre de processos mensuals). Les que deriven d'un accident laboral o d'una malaltia professional constitueixen el 10,9% del total, amb 9.338 processos en mitjana mensual. Aquests tipus de processos són tramitats quasi en la seva totalitat per les MA-TEPSS (99,6%), que també gestionen alguns processos derivats de contingències comunes (el 65,8% de la mitjana del nombre de processos per contingències comunes). La variació interanual mostra que ha disminuït el nombre de processos mensuals per contingències professionals (-11,5%, 1.209 processos menys de mitjana mensual), fet que juntament amb la reducció del nombre de persones protegides provoca que també es redueixi la incidència, malgrat que la durada augmenta lleugerament. La prevalença o nombre de processos registrats en vigor al final del període (7.589) per cada mil treballadors/ores protegits a la seva fi (2.439.179), se situa en 3,1 i mostra un lleuger descens respecte de la xifra de l'any 2010 (3,3).

CAPÍTOL IV. SITUACIÓ DEL TREBALL AUTÒNOM A CATALUNYA

1. Anàlisi del treball autònom segons tipologies i sectors d'activitat

- L'any 2011 el nombre d'autònoms estimats per l'Enquesta de la població activa ha disminuït el 3,2%, una reducció menys intensa que la de l'any anterior.
- Aquesta caiguda del nombre d'autònoms s'ha concentrat molt en els homes i, tot i que la seva caiguda s'explica per la composició sectorial de la crisi, s'observa que les dones resulten més penalitzades.
- La conjuntura també ha castigat especialment els nivells educatius més baixos.

L'any 2011 s'ha produït un descens del nombre d'autònoms estimats per l'Enquesta de Població Activa que ha estat important, però menor que el de l'any passat. No obstant això, aquesta caiguda del nombre d'autònoms (-3.2%) ha estat més intensa que la dels assalariats, que també han caigut (-1,8%).

Aquesta disminució del nombre de persones que treballen per compte propi, a diferència de l'any passat i de manera anàloga a fa dos anys, s'ha concentrat molt en els homes. Aquesta major incidència de la crisi entre els homes del col·lectiu es pot explicar només parcialment per la incidència sectorial de la crisi, atès que es manifesta un factor addicional que penalitza sobretot a les dones. També cal destacar un comportament diferencial respecte del 2010, pel que fa a incidència de la crisi sobre els col·lectius en funció dels seus nivells formatius. En aquest cas, sembla que, de manera també anàloga a fa dos anys, la conjuntura ha castigat especialment els nivells educatius més baixos. Aquest comportament es pot lligar també en part al fet que el comportament sectorial del col·lectiu de l'any 2011 ha estat més similar al que va tenir fa dos anys que no pas al que va experimentar l'any passat.

2. Anàlisi del treball autònom registrat a la Seguretat Social segons tipologies i sectors d'activitat

- L'any 2011 ha baixat l'1,5% el nombre de persones que treballen per compte propi, afiliades a la Seguretat Social.
- Aquesta disminució s'ha produït a tots els grans sectors, però amb especial intensitat a la construcció i també a la indústria.
- Augmenta el nombre d'afiliats per compte propi de procedència estrangera.
- Els treballadors autònoms econòmicament dependents, tot i que encara són minoritaris, han augmentat el 20,3%; tanmateix l'augment és menor al de l'any anterior.
- Dins del col·lectiu, els que es classifiquen com a autònoms pròpiament dits, aproximadament el 60%, també han disminuït l' 1,8% i les baixes han estat sobretot homes, sense assalariats i sense pluriactivitat, d'entre 25 i 39 anys, i de nacionalitat espanyola.

L'any 2011 ha baixat l'1,5% el nombre de persones que treballen per compte propi, afiliades a la Seguretat Social. Aquesta disminució és menys intensa que la de la resta d'afiliats que treballen per compte d'altri. La disminució dels afiliats autònoms és més intensa als sectors de la construcció i a la indústria que a la resta, tot i que disminueix a tots els grans sectors. Els afiliats a la indústria disminueixen a totes les províncies tret de la de Girona. Els dels serveis només tenen un com-

portament tímidament positiu a la de Barcelona. Tot i que els afiliats autònoms disminueixen, dins del col·lectiu augmenten els de procedència estrangera i, tot i que augmenten sobretot els de procedència extracomunitària, també ho fan els comunitaris. Dins del col·lectiu, els que són considerats treballadors autònoms econòmicament dependents (TAED) han augmentat el 20,3%, i tot i que encara són, en termes relatius, pocs afiliats, representen el 20,6% dels afiliats considerats TAED del conjunt d'Espanya.

Gairebé el 60% dels autònoms afiliats són considerats autònoms pròpiament dits. L'any 2011, aquest col·lectiu de persones afiliades considerades autònoms pròpiament dits ha disminuït l'1,8%. Aquesta caiguda s'explica sobretot per la forta disminució dels afiliats del sector de la construcció seguit dels serveis, per bé que aquest darrer sector, de la mateixa manera que ha passat pel conjunt d'afiliats autònoms, hagi experimentat una caiguda d'afiliats menor que la mitjana.

La disminució d'aquest col·lectiu ha estat protagonitzada sobretot per homes. El perfil majoritari de les baixes netes ha estat també el d'un autònom sense assalariats i el d'un autònom sense pluriactivitat. No obstant això, les categories d'autònoms amb assalariats i amb pluriactivitat han experimentat retrocessos encara més intensos.

Pel que fa a l'edat, la majoria de la disminució cal atribuir-la a les persones d'entre 25 i 39 anys, per bé que la categoria de majors de 55 anys també ha experimentat un fort retrocés. Només ha augmentat la categoria de menors de 25 anys en una quantitat poc importat, que no ha permès compensar la davallada de les resta de categories. Finalment cal assenyalar que, també dins d'aquest col·lectiu específic, només ha caigut el nombre d'autònoms de nacionalitat espanyola, atès que, com en el conjunt dels afiliats autònoms, els de nacionalitat estrangera han augmentat.

3. La protecció social del treball autònom

- La quantia mitjana de les pensions del RETA és inferior a l'import mitjà de les pensions percebudes en el conjunt del sistema de la Seguretat Social.
- Només el 6% de les pensions del RETA són superiors als 1.000 euros mensuals.

L'any 2011 s'incrementa el nombre de pensions percebudes en el marc del RETA, seguint la tendència dels anys anteriors. Les pensions de jubilació suposen la majoria de les pensions (el 65,2%). El 57,1% de les persones beneficiàries de pensions del RETA són dones.

Segons la classe de pensió, les dones continuen sent la majoria de les persones beneficiàries de les pensions de viduïtat i en favor de familiars, mentre que els homes són majoritaris en el cas de les pensions de jubilació i, sobretot, de les pensions d'incapacitat permanent. Aquesta situació s'explica per la diferent trajectòria laboral dels homes i les dones que són beneficiaris d'una pensió del RETA en l'actualitat.

L'any 2011, la quantia mitjana de les pensions del RETA és de 578,3 euros mensuals, que és inferior a la de les pensions del total del sistema (838,3 euros mensuals).

En relació amb la distribució de les pensions per trams de quantia, s'aprecien diferències importants entre el RETA i el global del sistema. Així, les pensions del RETA per sota dels 500 euros suposen el 34,5% del total, mentre que són el 26,1% en el cas del total del sistema. Les diferències són més significatives en relació amb el percentatge de pensions superiors als 1.000 euros, atès que només el 6% de les pensions del RETA superen aquesta quantitat, mentre que, quan es considera el total del sistema, el 28% de les pensions són de més de 1.000 euros. No obstant això, les pensions del RETA segueixen la tendència que s'observa en el total del sistema: les que

són de menys de 500 euros tendeixen a disminuir i les que són superiors als 1.000 euros augmenten.

CAPÍTOL V. CONDICIONS DE VIDA

1. Dinàmica demogràfica

- L'1 de gener del 2012 la població a Catalunya és de 7.565.603 persones (+0,3%), segons les dades provisionals. Les pautes iniciades el 2010 de creixement moderat i de canvi de tendència que comporta que els efectius de nacionalitat espanyola siguin els que impulsen l'increment del padró es mantenen, i continua el retrocés iniciat el 2011 del nombre de persones de nacionalitat estrangera inscrites, encara que amb una menor intensitat.
- Les nacionalitats europees són les més nombroses el 2012, desbancant la preeminència que les americanes ostentaven des del 2003.
- El 2011 el 15,7% de la població és de nacionalitat estrangera (1.185.852 persones). La variació interanual mostra un descens de 12.686 persones de nacionalitat estrangera, si bé el nombre de nacionalitzacions ascendeix a 29.150.
- Hi ha 170.909 persones de nacionalitat espanyola que han decidit fixar la seva residència a l'estranger, si bé el seu darrer empadronament era a Catalunya, fet que suposa un increment del 9,3% respecte del 2009 (14.509 persones més). Tot i tenir nacionalitat espanyola, el 56% d'elles ha nascut a l'estranger.
- Al llarg del 2010 la natalitat disminueix per segon any consecutiu, es retarda als 31,1 anys i creix el nombre de nadons nascuts fora del matrimoni. La mortalitat també descendeix i augmenta l'esperança de vida. El nombre de matrimonis continua el declivi iniciat fa dos anys, mentre que el nombre de separacions i divorcis canvia la tendència de decreixement en pujar les seves xifres.

La població de Catalunya a 1 de gener del 2012, segons les dades provisionals del padró, és de 7.565.603 persones, fet que suposa un creixement molt moderat respecte de l'any anterior (+0,3%). L'increment en el padró respon a un augment del nombre de persones de nacionalitat espanyola inscrites (27.930), enfront de la reducció de les persones de nacionalitat estrangera (1.945), circumstància que ja es produeix el 2011, si bé ara el retrocés en la xifra d'estrangers/res és menys intens. En conseqüència, el pes relatiu de la població estrangera minva al 15,6% del total (16% al 2010). Igualment destaca la pèrdua de la preeminència de les nacionalitats americanes en el conjunt de població estrangera (predomini que ostentaven des del 2003), provocat pel descens respecte a l'any precedent de 19.616 persones (23.803 si es fa referència a les nacionalitats del sud d'Amèrica). Les nacionalitats europees són ara les més nombroses i constitueixen el 31,1% de total d'estrangeres/res (367.788 persones).

Segons les dades definitives d'inscripcions al padró corresponents a l'1 de gener del 2011, la població a Catalunya és de 7.539.618 persones (el 15,7% de les quals són de nacionalitat estrangera, 1.185.852 persones), que es concentren territorialment en tres comarques: Barcelonès (30,1% del total), el Vallès Oriental (11,8%) i el Baix Llobregat (10,7%). La densitat per a tot Catalunya és de 234,8 hab/km².

L'estructura poblacional en el seu conjunt mostra un equilibri entre els sexes. Els homes absorbeixen el 49,5% del total, malgrat que a mesura que s'avança en l'edat el pes relatiu de dones augmenta. Per contra, en l'estructura per edats no es percep un equilibri similar, sinó que destaca l'envelliment com la característica més rellevant. La taxa d'envelliment del 2010 (106) posa fre a la tendència de descens iniciada el 2001 i, per contra, la taxa de sobreenvelliment (14) mostra una evolució creixent.

Entre la població estrangera resident destaquen, en nombre, els/les nacionals del Marroc (236.991), de Romania (101.905) i d'Equador (68.880) que continuen sent els col·lectius més representatius. El 54,3% de la població estrangera pertany a una de les vuit nacionalitats majoritàries que, a més de les esmentades, són: Bolívia, Itàlia, Xina, Colòmbia i Pakistan.

Pel que fa als moviments migratoris s'observa una reducció en els fluxos d'entrada respecte de les dades de la darrera dècada i un increment en els de sortida. Les migracions internes de Catalunya corresponen principalment a canvis de residència municipal i migracions de curta distància.

El padró municipal a 1 de gener del 2011 mostra un descens de 12.686 persones de nacionalitat estrangera (-1,1%) i un augment de l'espanyola de 39.923 persones. Sense descartar un possible retorn de les persones estrangeres als seus països d'origen o una migració a altres territoris, en l'anàlisi de la variació de la població estrangera cal tenir en compte que les nacionalitzacions (29.150 el 2010) incideixen en una menor visibilitat estadística de les dades en funció de la nacionalitat. L'augment d'efectius més rellevant és el registrat per les persones del Pakistan (+7.804 persones), mentre que el descens més acusat es dona en les d'Equador (-9.916). També destaca que, amb l'excepció de la romanesa, les nacionalitats comunitàries veuen reduïts els seus efectius (-1,5%, -4.693 persones). I pel que fa a les nacionalitzacions, la majoria d'elles van ser concedides a persones nascudes a països de l'Amèrica del sud (el 76,7%), principalment d'Equador, Colòmbia, Perú, Argentina i Bolívia, que concentren en conjunt el 62,3% del total.

D'altra banda, les dades ministerials mostren que les autoritzacions temporals inicials, les més relacionades amb els fluxos d'entrada, presenten un descens interanual a 31 de desembre del 2010, però el 2011 s'incrementen fins a les 68.786 (24.648 més que l'any anterior, el 55,8%). Aquesta mateixa fluctuació es reproduïx en l'anàlisi dels procediments de reagrupament familiar, un dels efectes més evidents de l'assentament de la població al territori. Ara bé, les autoritzacions de primera renovació (després d'un any de residència) descendeixen per segon any consecutiu, situació provocada en moltes ocasions pel context laboral actual, atès que la renovació està condicionada a la tinença d'un contracte laboral.

Igualment, el nombre de persones de nacionalitat espanyola, amb una darrera inscripció al padró d'un municipi català, que al llarg del 2010 han decidit fixar la seva residència a l'estranger (170.909) s'ha incrementat en 14.509 respecte a l'any precedent (9,3% més). Tot i tenir nacionalitat espanyola, el 56% d'elles ha nascut a l'estranger. La variació interanual respon a l'augment del nombre d'efectius espanyols, però nascuts a l'estranger, que han decidit viure fora (+12.748). El nombre de persones de nacionalitat espanyola nascudes a Catalunya que han emigrat és de 67.489 (62.925 de les quals estaven inscrites en municipis catalans), dada que implica una variació interanual de 2.092 persones més (el 3,2%). En aquest cas, el 62,9% es troba en edat laboral (42.420 persones, 886 més que l'any anterior), i el 68,8% ha escollit fixar la seva residència en un país europeu.

En l'anàlisi del moviment natural destaca que els naixements registrats a Catalunya el 2010 (84.015) mostren un descens per segon any consecutiu (834 menys), fet que es manifesta en la reducció de la taxa bruta de natalitat (11,3 per cada mil habitants), malgrat que es manté el valor de l'indicador conjuntural de la fecunditat (1,47 fills per dona). A més, es retarda la natalitat assolint una edat mitjana de 31,1 anys i augmenta el nombre de nadons nascuts fora del matrimoni. Hi ha un comportament clarament diferenciat segons la nacionalitat de les mares. El nombre de nadons de mare estrangera augmenta lleugerament (+0,3%), l'edat mitjana a la maternitat se situa en els 29 anys de mitjana i l'indicador de fecunditat és d'1,87 fills per dona, mentre que en les mares espanyoles disminueix el nombre de nadons (-1%), retarden la natalitat als 32 anys i tenen un indicador de fecunditat d'1,34 fills per dona. Com a conseqüència d'aquests efectes, la proporció de nadons de mare estrangera augmenta anualment, assolint el 29% del total (24.391).

La nupcialitat manté el decreixement progressiu (amb una taxa de 3,66 matrimonis per cada mil habitants), mentre que el nombre de separacions i divorcis canvia la tendència pel seu augment (20.786, el +6,8%). La composició de les llars estimada a Catalunya és de 2,6 persones per llar.

Pel que fa a la mortalitat, les dades mostren una certa estabilització, malgrat un descens en les seves xifres de l'1,5% (58.760 defuncions, 884 menys). La taxa bruta de mortalitat continua el

descens iniciat fa tres anys i s'ha situat en 7,92 defuncions per cada mil habitants, xifra no assolida des del 1987 (7,82%). La longevitat de la població s'explica perquè l'esperança de vida en néixer a Catalunya se situa ja el 2010 en 82,2 anys (79,2 en el cas dels homes i 85,2 en el de les dones) i l'esperança de vida als 65 anys, es fixa en 20,6 anys (18,5 per als homes i 22,5 per a les dones).

2. Salut

- La necessitat de garantir la viabilitat financera del sistema sanitari ha estat el tema central de l'agenda política en l'àmbit de la sanitat.
- Un any més, es confirma el bon estat de salut general de la població de Catalunya. Tanmateix, la mortalitat prematura per causes evitables, les malalties cròniques i els hàbits i estils de vida de la població constitueixen tres espais sociosanitaris amb importants marges de millora.
- Es constata un canvi de tendència general en relació amb els recursos i l'activitat del sistema sanitari. Si l'any 2008 és el de màxima dotació de recursos i intensitat assistencial, l'any 2009 és el de la desacceleració o estancament, i el 2010 el de l'inici d'uns ajustaments que esdevenen l'antesala de les reformes de més gran abast encetades el 2011.
- Pel que fa a l'atenció primària, es redueix el nombre de visites, la freqüentació als CAP i les derivacions a especialistes. A l'atenció hospitalària es produeix una contenció de l'activitat general i de les urgències, i un increment de les atencions sense hospitalització. A l'atenció sociosanitària els recursos romanen relativament estables, però l'activitat creix –llevat de la llarga durada i l'internament, que es redueixen.
- El pressupost de la despesa pública sanitària es rebaixa el 3,1% l'any 2011. També ho fa com a percentatge del PIB (del 4,9% al 4,5%) i en termes per càpita (de 1.355 euros per persona a 1.309 euros).
- El pressupost corresponent a les remuneracions del personal es contreu el 3% i el de prestacions farmacèutiques, 13,1% ,tot i l'augment que experimenta el nombre de receptes per habitant. El percentatge d'aportació dels usuaris i usuàries sobre el PVP dels medicaments es manté en els nivells de l'any 2010 (el 5,1%).

L'any 2011 ha tingut com a eix central en l'àmbit de la salut la necessitat de garantir la viabilitat financera del sistema sanitari.

Així, els sistemes sanitaris del món es plantegen millorar els seus nivells d'eficiència com a conseqüència de la crisi financera internacional i l'increment de la despesa sanitària; la Comissió Europea adopta una proposta legislativa per a un nou Programa de salut per al creixement (2014-2020) fonamentat en la relació població sana – creixement econòmic; i el Govern de la Generalitat promou un model de funcionament del sistema sanitari més orientat vers la consideració de la relació entre els costos, la qualitat i l'impacte dels serveis.

- ▲ Un any més, queda confirmat el bon estat de salut general de la població de Catalunya a través d'indicadors d'esperança de vida (EV), mortalitat i morbiditat, si bé és veritat que la mortalitat prematura per causes evitables, les malalties cròniques i els hàbits i estils de vida de la població continuen representant tres espais sociosanitaris amb importants marges de millora.

D'acord amb l'ESCA 2010, el 79,3% de la població de Catalunya valora el seu estat de salut com a excel·lent, molt bo o bo, però es reproduïxen les desigualtats de gènere en salut. De la mateixa manera, la mortalitat prematura per causes evitables descriu una tendència descendent, però les polítiques sociosanitàries encaminades a la promoció i la prevenció en salut es mostren menys eficients que els serveis d'assistència sanitària (rehabilitació i tractament). Les malalties del sistema circulatori, els tumors i les malalties del sistema respiratori són les principals causes de mort a Catalunya, però es constata un creixement sostingut de la mortalitat per malalties del sistema nerviós.

Els canvis en els patrons de morbiditat s'associen a l'allargament de l'EV i el conseqüent increment de la cronicitat en la biografia de les persones. La prevalença dels trastorns crònics a Catalunya (del 31,2% el 2010) se situa en una posició intermèdia en el context dels països europeus, però el sistema sanitari català es caracteritza per presentar una forta orientació cap a la malaltia aguda en detriment de la cronicitat.

Quant als hàbits i els estils de vida, les dades disponibles redonden en l'estabilització del consum de tabac, alcohol i drogues no institucionalitzades després d'uns anys de disminució, llevat del cas de la població jove i femenina –en què s'incrementa la freqüència amb què es practiquen comportaments de risc associats al consum d'alcohol- i del consum d'hipnosedants i drogues emergents – que presenten tendències creixents (en el primer cas) i una diversificació de l'oferta (en el segon cas).

També s'obtenen bons resultats en sinistralitat a la xarxa viària, però s'incrementen els accidents amb víctimes, la mortalitat en accidents amb motocicleta i bicicleta, i es constata un increment dels defectes detectats en els vehicles implicats en accidents de trànsit amb persones mortes i ferides greus.

Contràriament, els hàbits de la població quant a activitat física i alimentació es mostren resistents al canvi i dibuixen uns escenaris menys optimistes (sedentarisme, consum de menjar ràpid, excés de pes, etc.) fàcilment interpretables en tant que predictors del risc de morbimortalitat per malalties cròniques (*i.e.* increment de la diabetis, la hipertensió arterial, les malalties coronàries, el càncer, etc.).

L'any 2010 els indicadors disponibles sobre els recursos i l'activitat del sistema sanitari posen de manifest un canvi de tendència general respecte del creixement reportat al llarg dels últims anys: si l'any 2008 és el de màxima dotació de recursos i intensitat assistencial, l'any 2009 és el de la desacceleració o estancament, i el 2010 el de l'inici d'uns ajustaments que esdevenen l'antesala de les reformes de més gran abast encetades el 2011. Les llistes d'espera garantides s'incrementen una mitjana del 29,9% entre el juny del 2010 i el 2011, les llistes d'espera d'operacions no urgents ho fan el 42% i el temps mitjà d'espera (4,30 mesos) es dilata 6 dies més en comparació amb els dotze mesos anteriors.

L'any 2011 es mantenen estables els índex de satisfacció global i de fidelitat amb els serveis sociosanitaris avaluat a través del Pla d'enquestes de satisfacció del CatSalut-PLANESA©, però es dona un empitjorament de les expectatives per al proper any en la darrera edició del Baròmetre Sanitari de Catalunya (realitzat entre el 12 i el 19 de desembre del 2011).

En l'àmbit de l'atenció primària, l'any 2010 es redueix el nombre total de visites i, de forma molt significativa, la freqüentació als CAP i les derivacions a especialistes malgrat l'increment poblacional que experimenta el Registre Central d'Assegurats (RCA). La dotació de recursos humans per habitant s'estabilitza després de la reducció que va tenir lloc l'any anterior.

En l'àmbit de l'atenció hospitalària, es produeix una contenció de l'activitat, un increment de l'atenció ambulatoria en detriment de l'hospitalització (la taxa bruta d'hospitalització es contreu per tercer any consecutiu), i una contenció de les urgències hospitalàries que retrotrau l'indicador d'activitat a nivells equiparables als anys 2007 i 2008.

En l'àmbit de l'atenció sociosanitària, es redueix el nombre de llits per 10.000 persones grans i, a diferència de l'any anterior, la retallada de llits de llarga durada no es veu compensada per l'increment dels de mitjana durada, encetat temps enrere. Contràriament, l'activitat sociosanitària amb internament continua augmentant pressionada per factors d'ordre demogràfic. Pel que fa a l'atenció ambulatoria, s'incrementa novament el nombre de programes d'atenció domiciliària-equipos de suport (PADES), a l'hora que continuen disminuint les places per 10.000 persones grans i l'activitat dels hospitals de dia sociosanitaris.

En l'àmbit de la salut mental, destaquen, en línia de continuïtat amb l'any anterior, l'estabilització dels recursos d'hospitalització (nombre de llits) i la reducció de l'activitat. Contràriament, en el cas dels serveis alternatius a l'internament, predomina el manteniment de la dotació de recursos en combinació amb un intensificació de l'activitat.

El pressupost de la despesa pública sanitària es rebaixa el 3,1% l'any 2011. També ho fa com a percentatge del PIB (del 4,9% al 4,5%) i en termes per càpita (de 1.355 euros per persona a 1.309 euros). El pressupost corresponent a les remuneracions del personal es contreu el 3% i el de prescripcions farmacèutiques el 13,1%, tot i l'augment que experimenta el nombre de receptes per habitant. El percentatge d'aportació dels usuaris i usuàries sobre el PVP dels medicaments es manté en els nivells de l'any 2010 (el 5,1%).

Pel que fa a la despesa privada en salut, el 2010 es constata novament la tendència a la baixa del seu pes sobre la despesa pública pressupostada en salut (del 29,7% al 29,3%), així com l'augment del seu pes sobre la despesa total de les famílies (del 3,17% al 3,42%).

3. Educació

- Les transformacions que experimenta el sistema educatiu català s'han de posar en relació amb un context global caracteritzat per la internacionalització de l'espai educatiu, d'una banda, i per l'impacte de la crisi econòmica i financera, de l'altra.
- En aquest sentit, es constata una revalorització general de l'educació derivada del reconeixement creixent per part de les persones i els països dels beneficis que aporta. El curs 2011-2012 també es constata l'adopció de mesures específiques amb la finalitat d'adaptar el funcionament del sistema educatiu català a les restriccions pressupostàries.
- Catalunya participa activament en els objectius educatius de l'Estratègia Europa 2020 i assoleix aquells relacionats amb l'educació infantil i superior però, contràriament, roman a una distància considerable d'aconseguir els de l'educació secundària, tot i la tendència positiva dels tres darrers cursos escolars.
- El curs 2010-2011 s'incrementa de manera generalitzada el nombre de persones que estudien en pràcticament tots els nivells formatius, però no s'alteren de manera significativa les dinàmiques socioeducatives relacionades amb la titularitat dels centres (rendiments diferents), el gènere de l'alumnat (per exemple, distribucions diferents segons opció formativa) i la nacionalitat de l'alumnat (per exemple, distribució desigual segons titularitat).
- La lluita contra el fracàs escolar ja és un objectiu compartit per totes les institucions i s'observa una millora generalitzada dels indicadors de rendiment escolar a tots els nivells formatius. El sistema educatiu millora, per tant, la seva capacitat d'acreditar formalment l'adquisició de competències per part de l'alumnat i d'afavorir la continuïtat educativa i la transició cap al mercat de treball.
- El nombre de persones titulades de batxillerat i de cicles formatius de grau mig i superior s'incrementa el 18,2% entre els cursos 2007-2008 i 2009-2010. El curs 2009-2010, el nombre d'alumnes titulats en batxillerat continua sent una mica superior al dels alumnes que obtenen la titulació tècnica o tècnica superior, el 51,8% del total.
- Pel que fa a l'ensenyament universitari, el creixement global del nombre d'alumnes de cicles i graus en el curs 2009-2010 contrasta amb la diversitat interna d'aquest nivell educatiu: les tres grans universitats públiques (la UB, la UAB i la UPC) descriuen una tendència descendent gradual i constant, mentre que les universitats privades –particularment la UOC– atreuen un nombre creixent d'estudiants. També s'observa una millora de la taxa de rendiment de l'alumnat universitari a totes les universitats catalanes.
- Les administracions públiques incrementen progressivament l'import destinat al foment de l'estudi a través de les beques i els ajuts fins al curs 2009-2010, i se sumen tres noves modalitats de beques. Tot i això, cal destacar que s'incrementa amb més intensitat el nombre d'alumnat becari i beneficiari que no pas el nombre de beques i ajuts i l'import atorgat.
- Programa educació de la Generalitat de Catalunya de l'any 2011 pressuposta 5.837,8 milions d'euros de despesa, el 7,49% menys que l'any 2010 i és, per tant, el primer pressupost que preveu una reducció de la despesa des de l'inici de la crisi econòmica i financera.

Les transformacions que experimenta el sistema educatiu català s'han de posar en relació amb un context global singularitzat per dos processos paral·lels però no necessàriament connectats. D'una banda, la internacionalització progressiva de l'espai educatiu a escala europea i mundial, en el sentit d'avançar conjuntament cap a posicionaments cada vegada més comuns quant a la concepció, la provisió i els *outputs* dels sistemes educatius. De l'altra, la crisi econòmica i financera mundial i, sobretot, l'impacte que genera en les decisions dels governs en l'àmbit socioeconòmic i educatiu.

En aquest sentit, es constata una revalorització progressiva de l'educació derivada del reconeixement, per part de les persones i els països, dels beneficis relatius que aporta en un context d'atur creixent. També es constata l'adopció, per part del Govern de la Generalitat, d'un conjunt de mesures específiques amb la finalitat d'adaptar el funcionament del sistema educatiu a les possibilitats i les restriccions pressupostàries. Entre aquestes mesures, les més destacables són:

1. La paralització del pla de digitalització de l'aula (EduCat 1x1), que consistia en dotar cada d'alumne d'un ordinador portàtil.
2. L'eliminació de la sisena hora lectiva a primària a la majoria dels centres públics on s'havia implementat, i la reordenació de les plantilles docents.
3. La restricció de la substitució de les baixes del personal laboral de les escoles bressol, l'educació especial, el personal tècnic de l'educació infantil i el professorat de religió i del personal docent.
4. La reducció de la partida del pressupost destinada a les universitats públiques catalanes pel que fa a la despesa corrent i les inversions.
5. L'increment de les taxes universitàries corresponents als estudis de grau i de màster i a la repetició d'assignatures.
6. La reducció de l'oferta de màsters el 30% en dos cursos acadèmics (2011-2012 i 2012-2013) a través de la desaparició, la fusió o el compartiment de cursos entre universitats.

Catalunya participa activament en els objectius educatius de l'Estratègia Europa 2020 i assoleix aquells relacionats amb l'educació infantil (taxa d'escolarització) i superior (població de 30 a 34 anys amb estudis superiors), però, contràriament, roman a una distància considerable d'aconseguir els de l'educació secundària (abandonament escolar prematur i rendiment escolar), tot i la tendència positiva dels tres darrers cursos escolars.

El curs 2010-2011 s'incrementa de manera generalitzada el nombre de persones que estudien en pràcticament tots els nivells formatius. En concret, el nombre d'alumnes dels ensenyaments de règim general creix a un ritme superior al del professorat (2,2% vs. 1,3%) per segon curs escolar consecutiu, i es dona, per tercer any consecutiu, un increment del pes relatiu de l'escola pública que podria estar relacionat, d'una banda, amb l'expansió de la formació professional en un context de difícil inserció en el mercat de treball i, de l'altra, amb els efectes de la crisi econòmica i financera sobre les estratègies d'escolarització de les famílies.

Alhora, no s'alteren de manera significativa les dinàmiques socioeducatives relacionades amb la titularitat dels centres (rendiments diferents), el gènere (per exemple, distribució desigual segons opció formativa) i la nacionalitat de l'alumnat (per exemple, distribució desigual segons titularitat).

La lluita contra el fracàs escolar ja és un objectiu compartit per totes les institucions i s'observa una millora generalitzada dels indicadors de rendiment escolar a tots els nivells formatius. El sistema educatiu millora, per tant, la seva capacitat d'acreditar formalment l'adquisició de competències per part de l'alumnat i d'afavorir la continuïtat educativa i la transició cap al mercat de treball. Concretament, el nombre de persones titulades de batxillerat i de cicles formatius de grau mig i superior s'incrementa el 18,2% entre els cursos 2007-2008 i 2009-2010. El curs 2009-2010, el nombre relatiu d'alumnes titulats i titulades en batxillerat (el 51,8%) continua sent una mica superior al d'alumnes que obtenen la titulació tècnica o tècnica superior (el 48,3%).

A l'educació primària, milloren lleugerament els resultats de la prova de competència de l'alumnat de sisè de primària (2010-2011) i s'observa una tendència favorable, a mig termini, de les taxes d'idoneïtat i de repetició. A l'ESO, l'avaluació general de diagnòstic del 2010 (AGD) situa Catalunya a l'entorn de la mitjana del conjunt de l'Estat i es constata una millora constant, també a mig termini, de la taxa d'idoneïtat, de repetició i de graduació a quart d'ESO. Al batxillerat, les taxes de graduació a segon mostren una evolució positiva i a la formació professional reglada creix el percentatge d'alumnat de PQPI que es reincorpora al sistema educatiu i s'incrementa el nombre d'alumnes titulats i titulades en CFGM i, sobretot, en CFGS.

Pel que fa a l'ensenyament universitari, el creixement global del nombre d'alumnes de cicles i graus en el curs 2009-2010 contrasta amb la diversitat interna d'aquest nivell educatiu: les tres grans universitats públiques (la UB, la UAB i la UPC) descriuen una tendència descendent gradual i constant, mentre que les universitats privades –particularment la UOC- atreuen un nombre creixent d'estudiants. La resta d'universitats mantenen a mig termini tendències relativament constants, o bé una recuperació del nombre d'alumnes matriculats en els darrers cursos escolars. També s'observa una millora de la taxa de rendiment de l'alumnat universitari a totes les universitats catalanes, però els millors resultats de rendiment els continuen obtenint la UPF, la UAB i la UdG.

Les administracions públiques incrementen progressivament l'import destinat al foment de l'estudi a través de les beques i els ajuts fins al curs 2009-2010. Cal destacar igualment que s'incrementa amb més intensitat el nombre d'alumnat becari i beneficiari que no pas el nombre de beques i ajuts i l'import atorgat. Un any més, l'increment principal es registra a l'educació secundària postobligatòria no universitària, però l'educació universitària concentra més de la meitat del pressupost atorgat.

Adicionalment, el curs 2009-2010 se sumen tres noves modalitats de beques: les beques salari per l'alumnat d'ensenyaments de grau en règim presencial, els ajuts conjunturals previstos per a dos cursos destinats a la matriculació en un màster oficial o títol propi de màster d'alumnat titulat universitari en situació legal de desocupació, i les beques d'equitat i excel·lència acadèmica de la Generalitat de Catalunya adreçades a l'alumnat d'educació universitària.

El Programa educació de la Generalitat de Catalunya de l'any 2011 pressuposta 5.837,8 milions d'euros de despesa, el 7,49% menys que l'any 2010 i és, per tant, el primer pressupost que preveu una reducció de la despesa des de l'inici de la crisi econòmica i financera. En termes de PIB, el Programa educació se situa en el 2,78%, i es redueix també per primera vegada respecte de l'any anterior (0,29 punts percentuals).

La despesa privada en educació a Catalunya l'any 2010 és de 1.184,8 milions d'euros, l'1% més alta que l'any 2009. La seva participació en el total de la despesa privada augmenta lleugerament i se situa en l'1,34%. Tanmateix, el seu pes en termes de PIB es manté constant amb una participació del 0,57% i la seva participació respecte de la despesa pública en educació cau per segon any consecutiu i se situa en el 18,7%.

La despesa pública liquidada en educació no universitària l'any 2010 va ser de 5.282,3 milions d'euros, el 2,1% menys que l'any 2009. Per grans apartats de despesa, les activitats d'ensenyament són les úniques que disminueixen la seva despesa; contràriament, les activitats annexes i les beques augmenten la seva despesa. Els únics ensenyaments que augmenten la seva despesa són els programes de qualificació professional inicial (PQPI) i els ensenyaments extraescolars.

Finalment, la despesa liquidada de les universitats públiques l'any 2010 és de 1.588,7 milions d'euros, el 3,2% superior a la de l'any 2009. Com que els ingressos liquidats totals són de 1.652,5 milions d'euros, l'1,6% superiors als de l'any 2009, es genera un romanent de 63,8 milions d'euros, que és el 26,9% inferior al de l'any 2009.

4. Habitatge

- L'any 2011, el mercat de l'habitatge a Catalunya es manté en recessió, si bé frena la caiguda dels dos anys precedents amb una caiguda del 15% del valor real de la construcció residencial.
- Les entitats de crèdit espanyoles han traslladat el repunt de l'Euríbor al mercat hipotecari espanyol, empitjorant les condicions de crèdit a les famílies per la compra d'habitatge, i es mantenen els recels a l'hora de facilitar finançament a empreses de l'activitat constructora i immobiliària.
- La demanda d'habitatge pel motiu residencial es debilita per l'augment de l'atur, la caiguda de l'activitat econòmica i l'increment de la fiscalitat en la compra d'habitatge per al 2011, i segueix empitjorant la demanda pel motiu d'inversió, afectada encara per unes expectatives de reducció futures del preu de l'habitatge.
- Es manté encara una oferta relativament creixent, tot i que es redueix el nombre d'habitatges acabats, en el conjunt dels mercats de l'habitatge, amb un desplaçament de l'oferta més intens cap al mercat de segona mà i de lloguer.
- Aquestes condicions del mercat s'han traduït en una acceleració en la reducció dels preus en els mercats de compra d'habitatge a Catalunya, amb una reducció, en el període 2006-2011, del 28,3% en el mercat d'habitatge lliure nou, i del 22,3% en el mercat d'habitatge lliure de segona mà, mentre que el preu en el mercat d'habitatge de protecció nou s'incrementa el 13,9% i es redueix el 0,6% el preu del mercat de nous lloguers.
- La política d'habitatge en el conjunt de l'Estat se segueix instrumentant, principalment, a través de beneficis fiscals a la compra. Si bé es preveia una reducció d'aquests beneficis associada a l'eliminació de la deducció per compra d'habitatge en l'IRPF per rendes superiors a 24.107 €, posteriorment aquesta reducció s'ha recuperat amb caràcter retroactiu des de l'inici del 2011, mentre que la Generalitat de Catalunya manté els beneficis fiscals a la compra.
- Paral·lelament, tant l'Estat com la Generalitat redueixen per al 2011 les subvencions directes a oferents i demandants d'habitatge a Catalunya, que s'aproven per un import potencial de 236,8 milions d'euros. Els ajuts al lloguer es redueixen el 7,7%; els ajuts a la rehabilitació es redueixen el 48,3%; els ajuts a la compra es redueixen el 70,1%, mentre que els ajuts a la compra o urbanització del sòl aquest any no han rebut cap subvenció nova.
- A la vegada, es redueix el 63,6% el nombre d'habitatge iniciats amb protecció oficial de nova construcció, fins a 2.767 habitatges nous iniciats, el 41,5% del qual és habitatge de lloguer.

L'any 2011, el mercat de l'habitatge a Catalunya segueix en un procés profund de reajust, i accelera la caiguda dels preus. En un context de reestructuració i recapitalització del sistema financer espanyol, amb un augment de les exigències de solvència d'aquestes entitats i malgrat les mesures de foment a la liquiditat establertes en la segona meitat de l'any pel BCE, s'han agreujat els recels de les institucions financeres a l'hora de facilitar finançament a les empreses per a la construcció i promoció d'habitatges. En aquest sector segueix empitjorant la qualitat creditícia amb un increment del percentatge del crèdit de dubtós cobrament, situat entre el 17% i el 21%, i de la part potencialment problemàtica de tot el crèdit que té concedit, que s'eleva fins al 60% el mes de desembre del 2011.

Paral·lelament, ha tingut lloc un empitjorament de les condicions creditícies a les famílies per a la compra d'habitatge, com a conseqüència del repunt dels tipus d'interès hipotecaris, de la caiguda del preu de l'habitatge, i de l'increment del percentatge de crèdit de dubtós cobrament, fins al 2,8%, si bé es redueix el nombre d'execucions hipotecàries, que després d'assolir un màxim el 2010, cauen de forma significativa el 2011, amb una reducció del 24,2%. Aquest empitjorament s'ha traduït a Catalunya en una reducció en la constitució de noves hipoteques, tant en el mercat de compra de primera mà com de segona mà.

Aquestes pitjors condicions creditícies, conjuntament amb les persistents dificultats de l'activitat econòmica i les expectatives sobre la seva evolució de futur, segueixen mantenint dèbil la demanda d'habitatge (o la disposició al pagament) per part dels compradors al llarg del 2011, ja sigui per motius residencials o per motius d'inversió.

Aquestes dificultats en el mercat de l'habitatge han tingut com a conseqüència una reducció en termes reals del valor de la construcció residencial del 15%. Així, l'any 2011 se segueix reduint el nombre d'habitatges acabats i el nombre d'habitatges iniciats d'obra nova, el 7,8% i el 32,5% respectivament. Mentrestant, s'atura l'increment dels dos anys precedents del nombre d'habitatges iniciats en obres de rehabilitació i reforma, que es redueix l'1,6%, malgrat la introducció d'una nova deducció per a l'exercici 2011 en l'IRPF per obres de rehabilitació en habitatge habitual.

Es manté una oferta creixent en el mercat, més intensa en el mercat de segona mà i el de lloguer com a conseqüència de l'estoc dels habitatges acumulats en oferta dels darrers anys, les noves, si bé menors, promocions d'habitatge que han entrat en el mercat i les dificultats financeres del sector immobiliari i de la construcció. Pel que fa a la demanda de compra, afectada pel dèbil creixement de les rendes salarials i la destrucció de llocs de treball, s'ha vist en part agreujada per l'augment aprovat en la fiscalitat de la compra d'habitatge per al 2011, si bé en la segona meitat de l'any s'introdueix un tipus més reduït d'IVA per a la compra d'habitatge, i per l'increment dels tipus d'interès hipotecari, la qual cosa pot explicar l'acceleració del procés de caiguda dels preus de compra tant d'obra nova com de segona mà, així com el retrocés del nombre de transaccions en habitatges d'obra nova i en habitatges de segona mà. Pel que fa al lloguer, segueix rebent la demanda desplaçada de compra; tot i així, se segueix reduint el preu del lloguer dels nous contractes.

En el cas dels habitatges nous el preu de compra s'han reduït l'11,3% respecte del 2010 en el conjunt de Catalunya, amb una acceleració de la caiguda del preu que es posa de manifest en tots els grans àmbits, els municipis de Catalunya menys Barcelona i la seva conurbació, a la ciutat de Barcelona, i en els municipis de la seva conurbació. Al mateix temps, el nombre de transaccions d'habitatge lliure nou a Catalunya accelera la seva caiguda, del 31,5%. Es manté així per al conjunt de Catalunya la dificultat de comercialització de les promocions d'obra nova en oferta, que es posa de manifest en l'elevat nombre de mesos transcorreguts per vendre una promoció, en el baix percentatge d'habitatges venuts d'una promoció en un mes d'oferta, i en la forta reducció del percentatge d'habitatges venuts al llarg de l'any del conjunt de promocions.

En el mercat d'habitatge de segona mà també ha tingut lloc una acceleració de la caiguda dels preus, del 9,5% en termes mitjans, tant fora de l'àmbit de la ciutat de Barcelona, on el preu s'ha reduït en termes mitjans el 10,7% respecte del 2010, com en la ciutat de Barcelona, on el preu mitjà de venda s'ha reduït el 8,8%. Els preus de venda del metre quadrat dels habitatges de segona mà es mantenen, aproximadament, en els onze municipis de l'anàlisi entre el 6% i el 29% inferiors als preus de venda de primera mà. A la vegada, el nombre de transaccions en aquest mercat es torna a reduir, després de la lleugera recuperació dels dos darrers anys, amb una caiguda del 29,9%.

El mercat d'habitatge protegit, afectat encara per les restriccions de crèdit, ha vist reduir el nombre de transaccions en el mercat d'habitatge nou protegit el 22,1% respecte del 2010, mentre que els preus de venda han augmentat de mitjana l'any 2011 a Catalunya el 2,3%.

El mercat de lloguer, que segueix recollint part de la demanda que no pot accedir al mercat de compra, s'ha seguit expandint respecte del 2010, amb un increment dels nous contractes del 10%. Tot i així, l'increment de l'oferta d'aquesta forma de tinença ha repercutit en una baixa en el lloguer anual mitjà del 2,5% i se situa per al conjunt de Catalunya en els 599,2 euros al mes, que significa el 29,4% en relació amb el cost salarial mitjà a Catalunya, i el 69% en relació amb la quota hipotecària teòrica d'un pis mitjà de 90 metres quadrats.

Pel que fa a la política d'habitatge per part de la Generalitat de Catalunya, en l'exercici 2011 els pressupostos de la Generalitat de Catalunya preveuen una despesa global (despesa efectiva i despesa fiscal) en política d'habitatge valorada en 1.544,8 milions d'euros, amb una important caiguda de la despesa efectiva.

En despesa efectiva la Generalitat té pressupostats 506,2 milions d'euros en la política de despesa d'habitatge (programa 43 dels pressupostos), l'1,3% de tot el pressupost del sector públic, que significa una reducció de 207,6 milions d'euros en aquesta política, el 30,1% menys que el 2010.

Ahora s'incrementa l'impacte pressupostat dels beneficis fiscals en matèria d'habitatge fins a 1.038,6 milions d'euros, associats a les deduccions per habitatge en la part autonòmica de l'IRPF, i als tipus reduïts i bonificacions relacionats amb operacions d'habitatges en l'ITPAJD i majoritàriament dirigits a la compra d'habitatge. Aquest increment respon bàsicament a canvis normatius i metodològics que han influït a l'alça la quantificació dels beneficis fiscals en l'exercici 2010.

Pel que fa a les subvencions a la política d'habitatge de la Generalitat i de l'Estat a Catalunya en termes globals, l'any 2011 l'import potencial dels ajuts aprovats en relació amb les actuacions protegides ha estat de 236,8 milions d'euros, amb una reducció del 37,8% respecte del 2010. Aquesta reducció és el resultat combinat d'una caiguda del 18,9% del nombre d'actuacions/beneficiaris associats a aquestes subvencions, que ha estat de 101.119 beneficiaris, amb una reducció del 23,4% de l'import mitjà de subvenció per actuació/beneficiari que després de tres anys consecutius de caiguda ha assolit el valor mitjà de 2.229,5 euros per actuació/beneficiari.

La part més important de les subvencions es destina als ajuts al lloguer, que acumulen el 67,9% del total i es redueixen respecte del 2010 el 7,7%, com a conseqüència de la reducció del nombre de beneficiaris, del 14,1%, mentre que s'incrementa el 7,7% l'import mitjà dels ajuts. En segon lloc hi ha els ajuts a la promoció i l'accés a l'habitatge, que acumulen el 16,3% del total, i han reduït el seu valor el 70,1%, en aquest cas per una reducció del 48% del nombre d'habitatges subvencionats i una davallada de l'import mitjà dels ajuts, del 62,3%. La rehabilitació d'habitatges, acumula el 15,8% dels ajuts, que aquest any tenen una reducció respecte del 2010 del 48,3%, amb una caiguda del 32,9% de l'import mitjà dels ajuts i del 22,9% del nombre d'habitatges beneficiaris. Finalment, la part més petita dels ajuts es destina a la compra o urbanització del sòl, que aquest any no ha rebut cap subvenció.

El nombre d'habitatges iniciats amb protecció oficial de nova construcció a Catalunya, l'any 2011, és de 2.767 i s'ha reduït el 63,6% respecte de l'any 2010 i se situa per sota de la mitjana en els darrers anys (2006-2010) de 8.793 habitatges protegits per any.

De totes maneres, aquesta xifra és encara lluny de les necessitats d'una part cada vegada més gran de la població amb dificultats d'accés a l'habitatge. El pes d'aquest tipus de promocions sobre el total d'habitatges iniciats s'ha situat l'any 2011 en el 35,2%, reduint el seu pes respecte del 2010.

Atenent al tipus de promoció dels habitatges iniciats amb protecció, l'any 2011 s'observa que les promocions de lloguer protegit, amb una reducció del 73%, han perdut pes i representen el 41,5% del total de les promocions amb protecció, mentre que les promocions d'habitatge de compra en signifiquen el 58,5% i s'han reduït un 51,6%. L'any 2011 no s'han iniciat habitatges del programa de remodelació de barris.

5. Protecció social, serveis socials i atenció a la dependència

- La població catalana veu empitjorar les seves condicions de vida i augmenten les situacions de vulnerabilitat social.
- La taxa de risc de pobresa se situa en el 19,9% l'any 2010 i assoleix el valor més elevat de tota la seva sèrie històrica (des del 2004). Destaca l'augment del risc de pobresa infantil, que assoleix la xifra del 23,7% i supera, per primera vegada, el risc de pobresa de les persones grans. Així mateix, l'indicador de pobresa i exclusió social (AROPE) l'any 2010 és del 23,9%.
- D'altra banda, des de l'inici de la crisi s'accelera la tendència a la polarització de la renda: les llars més afavorides econòmicament cada vegada ostenten una proporció més elevada d'ingressos respecte de les menys afavorides.
- Augmenta el nombre de llars perceptores de prestacions d'atur i de subsidis assistencials, així com dels serveis socials.
- Les demandes d'atenció social són ara motivades per problemes econòmics, laborals i relacionats amb l'habitatge, en moltes ocasions, sense problemàtica social afegida.
- La sostenibilitat del sistema de protecció social i la disminució de la despesa pública porten a l'adopció de diverses mesures, entre les que destaquen la reforma de les pensions de jubilació que, entre altres aspectes, comporta l'ajornament de l'edat de jubilació. A més, se suspèn per primera vegada la revalorització de les pensions i s'ajorna l'entrada de noves persones beneficiàries al SAD.
- Com a conseqüència de la reforma de l'RMI, l'any 2011 acaba amb un nombre d'expedients vigents (24.765) inferior als de l'any 2010 (30.284), i la quantia mitjana mensual de la prestació l'any 2011 (470 euros) disminueix en relació amb la de l'any 2010 (507 euros).

L'evolució dels indicadors analitzats mostra l'empitjorament de les condicions de vida i l'augment de les situacions de vulnerabilitat de la població catalana. L'any 2010 la renda mitjana de les llars cau per segon any consecutiu i disminueix el 2,2% en dos anys. Així mateix, augmenta el risc de pobresa, que se situa en el 19,9%, i assoleix la xifra més elevada de tota la sèrie històrica de l'Enquesta de condicions de vida (ECV). A més, ha disminuït el llindar de risc de pobresa respecte de l'any 2009, per la qual cosa es pot afirmar que les persones que es troben en risc de pobresa pateixen amb més intensitat aquesta situació. El col·lectiu més afectat per la pobresa és la infància i la joventut (el 23,7%): és el primer any des que s'elabora l'ECV (2004) en què les persones de menys de 16 anys són les que presenten un risc de pobresa més elevat. Aquesta tendència pot ser conseqüència dels efectes negatius de la situació econòmica sobre el mercat de treball i els ingressos de les llars. Paral·lelament, les persones de 65 i més anys han vist reduït el seu risc de pobresa, que se situa en el 21,4%, atès que la majoria dels ingressos d'aquest col·lectiu provenen de les pensions, que són ara per ara ingressos estables i que, en alguns casos, s'han situat per sobre del llindar de pobresa com a conseqüència de la baixada de la renda mitjana anual de la població catalana.

Així mateix, l'evolució del nou indicador AROPE, en el marc de l'Estratègia 2020, permet afirmar que a Catalunya ha augmentat la població que es troba en risc de pobresa o exclusió social, és a dir, el nombre de persones que es troben almenys en una de les tres condicions següents: en risc de pobresa, en situació de privació material severa o vivint en una llar amb una intensitat de treball baixa. L'any 2010 el valor d'aquest indicador a Catalunya és del 23,9%.

D'altra banda, la distribució de la renda es fa més desigual a Catalunya: les llars més afavorides econòmicament cada vegada ostenten una proporció més elevada d'ingressos respecte de les llars més desafavorides. Aquesta tendència s'ha accelerat des de l'inici de la crisi econòmica, sobretot a favor del 10 per cent de la població amb el nivell econòmic més alt, que l'any 2010 ingressava 13,4 vegades més que el 10 per cent de les llars més desafavorides, mentre que l'any 2007 ingressava 7,6 vegades més.

L'increment de les situacions de vulnerabilitat ha provocat un ascens de la demanda de protecció i atenció social i, un any més, el sistema de protecció social ha jugat un paper essencial a l'hora d'atenuar l'impacte social de la situació econòmica. Des de l'inici de la crisi, a Catalunya ha augmentat de forma important el nombre de llars perceptores de prestacions socials, sobretot de prestacions d'atur i d'"altres prestacions i subsidis que no són de vellesa i supervivència" (d'acord amb la terminologia de l'Enquesta de condicions de vida -ECV-), com a conseqüència de l'augment de l'atur de llarga durada, que porta a les llars a haver de recórrer a ajudes econòmiques alternatives una vegada esgotada la prestació contributiva d'atur, com és el cas de la Renda mínima d'inserció (RMI). En aquest sentit, l'any 2010⁴ el 61,8% de les llars catalanes han rebut alguna prestació social⁵, el 8% més que l'any anterior i el 22,6% més en relació amb l'any 2008. Entre els anys 2008 i 2010, el pes de les llars perceptores de prestacions d'atur ha passat del 16,7% al 27,6%, i el pes de les que perceben altres subsidis o prestacions ha passat del 27,6% al 37%⁶.

Les dades sobre despesa en protecció i promoció social a Espanya posen de manifest que les conseqüències de la crisi ja es van fer notar l'any 2010, amb un creixement interanual de 6,1 punts percentuals del pes de la despesa per desocupació. De fet, l'any 2011 disminueixen a Catalunya el nombre de persones afiliades a la Seguretat Social, mentre que augmenten les pensions: la relació entre afiliació i pensions disminueix per quart any consecutiu, tant a Catalunya com a Espanya, fins a situar-se en l'1,94 i l'1,95, respectivament (a distància considerable de la relació màxima que es va assolir l'any 2007, que va ser del 2,31 i del 2,32, respectivament).

També ha augmentat de manera preocupant la demanda sobre el darrer esglaó del sistema de protecció social, els serveis socials, no només per l'augment de la demanda i el canvi de perfil de les persones usuàries, sinó també pels reptes derivats de l'aplicació de diverses lleis, com ara la Llei de la dependència, sota el paradigma de la universalitat d'accés als serveis socials. El canvi de perfil de la demanda duu aparellat el canvi en les problemàtiques ateses: l'any 2010 són les problemàtiques econòmiques i laborals les que més afecten la població usuària dels serveis socials (suposen el 29,7% i el 17,5% del total, respectivament); les problemàtiques que més augmenten l'any 2010 en termes interanuals són les relacionades amb l'habitatge (el 15,7%), seguides de les laborals (l'11,1%) i de les econòmiques (el 4,5%). En la majoria dels casos, aquestes situacions no porten aparellada una problemàtica social afegida, i es tradueixen, la majoria de les vegades, en demandes de tipus econòmic.

Tanmateix aquesta situació ha hagut de conviure amb un context de disminució de la despesa pública en el marc de les mesures de contenció del dèficit públic. De fet, la UE ja havia assenyalat que la pressió sobre "els sistemes d'últim recurs" havia començat a accentuar-se⁷. Així, algunes prestacions han estat objecte de reforma: és el cas de les pensions de jubilació i de la renda mínima d'inserció (RMI). Amb la reforma del sistema de pensions⁸, es retarda l'edat legal de jubilació, s'incrementa el període de càlcul de la pensió, així com els anys necessaris per cobrar-ne el 100. La reforma es justifica per les tendències de l'evolució demogràfica i el reforçament de la sostenibilitat del sistema, com també per la situació econòmica.

En el marc del debat sobre la sostenibilitat dels sistemes de protecció social públics, el preàmbul de l'Acord social i econòmic⁹, vincula el foment de la previsió social complementària al reforç de la universalitat del sistema de la Seguretat Social i assumeix la importància de millorar els seus marcs de regulació. Segons les dades de l'OCDE, el volum total d'inversions dels fons de pensions a Espanya durant l'any 2010 representa aproximadament el 7,9% del PIB, un percentatge

⁴ Les dades sobre prestacions socials es recullen amb referència a l'any anterior al de realització de l'Enquesta, és a dir, l'any 2009.

⁵ Una mateixa llar pot rebre més d'una prestació.

⁶ Aquestes dades es refereixen al pes de les llars que reben algun tipus de prestació (per exemple, la prestació d'atur) sobre el total de llars que reben prestacions.

⁷ Comissió Europea, *Informe conjunt sobre protecció i inclusió social 2010*, COM(2010) 25 final.

⁸ Llei 27/2011, d'1 d'agost, sobre actualització, adequació i modernització del sistema de Seguretat Social.

⁹ Signat el 2 de febrer de 2011 per UGT, CCOO, CEOE, CEPYME i el Govern de l'Estat.

més baix que el registrat l'any 2009 (el 8,1%). L'any 2010 es registra a Catalunya una disminució de les aportacions dels partícips als plans de pensions com a conseqüència de la crisi econòmica, així com per la preferència de la ciutadania, dins del sector de la previsió social, d'instruments que ofereixen una garantia de conservació del capital, com són els plans de previsió assegurats, que mostren una evolució ascendent en l'àmbit de l'Estat, amb uns increments interanuals importants del nombre de persones assegurades (el 36,4%, l'any 2010 i el 42,8%, l'any 2011).

D'altra banda, amb la reforma de l'RMI¹⁰, es restringeixen els criteris d'accés a aquesta prestació i es posen límits a la seva quantia (el salari mínim interprofessional: 641,40 euros l'any 2011), amb la justificació dels desajustos detectats en la prestació, com a conseqüència de l'entrada en el sistema al llarg dels darrers anys de persones demandants d'ocupació, sense problemàtica social afegida. Com a conseqüència, l'any 2011 acaba amb un nombre d'expedients vigents (24.765) inferior als de l'any 2010 (30.284). Així mateix, la quantia mitjana mensual de la prestació l'any 2011 (470 euros) disminueix en relació amb la de l'any 2010 (507 euros); en relació amb l'evolució mensual de les quanties mitjanes al llarg del 2011, s'observa que l'any es tanca amb una quantia mitjana mensual inferior (448 euros) a la de l'inici de l'any (570 euros).

També amb la justificació de la situació econòmica, s'ha ajornat l'entrada en vigor de l'ampliació del permís de paternitat a quatre setmanes fins a l'1 de gener de 2013¹¹ i s'ha extingit la prestació per naixement o adopció a partir de l'1 de gener de 2011¹². Igualment, s'ha suspès per primera vegada la revaloració de les pensions, amb l'excepció de les pensions contributives mínimes, les no contributives i el SOVI, que han pujat l'1 per cent¹³. En l'àmbit autonòmic, s'ha deixat sense efecte la prestació universal per infant a càrrec a partir del 30 de juliol de 2011¹⁴.

Així mateix, el sistema d'atenció a la dependència (SAD) ha estat objecte de revisió i s'ha ajornat l'entrada en el sistema de les persones amb dependència moderada fins al 2013 i 2014¹⁵, mentre que, segons el calendari previst, aquestes persones s'havien d'incorporar al sistema al llarg dels anys 2011 i 2012. Per tant, els serveis i les prestacions econòmiques que es van posar en marxa amb la Llei de dependència, s'han estancat com a conseqüència de la situació econòmica. Pel que fa a la situació del sistema, a 1 de gener de 2012 hi ha un total de 140.491 persones beneficiàries de prestacions del SAD. La majoria d'aquestes prestacions (el 60,4%) són econòmiques i, en concret, el 54,3% són per cures en l'àmbit no professional, les quals continuen jugant un paper important en el SAD. No obstant això, les prestacions de servei han augmentat el seu pes sobre el total des que es va iniciar el desplegament del sistema l'any 2007. Pel que fa al perfil de les persones beneficiàries, cal destacar que el 78,2% tenen més de 65 anys i, en concret, el 51% tenen més de 80 anys.

L'any 2011 s'enceta una nova etapa en l'àmbit de les polítiques socials amb l'adopció per part del Consell Europeu de l'Estratègia 2020, que estableix com un dels seus objectius la reducció de la pobresa i l'exclusió social, objectiu que també es fixa en el Programa nacional de reformes 2011 (PNR). No obstant això, d'acord amb els resultats del nou indicador AROPE, sembla que Catalunya es dirigeix en direcció contrària a l'objectiu del PNR, atès que han augmentat les persones en risc de pobresa i exclusió social.

Davant d'aquesta situació, el PNR 2011 preveu que el conjunt de mesures per lluitar contra la pobresa i l'exclusió social formaran part del pròxim Pla nacional d'acció per a la inclusió social 2011-2013. Per la seva banda, la Generalitat es compromet a impulsar un Pacte nacional per a la inclu-

¹⁰ Llei 7/2011, de mesures fiscals i financeres i Decret 384/2011, de desplegament de la Llei 10/1997, de la renda mínima d'inserció.

¹¹ Reial decret-llei 20/2011, de 30 de desembre, de mesures urgents en matèria pressupostària, tributària i financera per a la correcció del dèficit públic.

¹² Reial decret 8/2010, de 20 de maig, pel qual s'adopten mesures extraordinàries per a la reducció del dèficit públic.

¹³ Reial decret-llei 8/2010, de 20 de maig, i Llei 39/2010, de 22 de desembre, de pressupostos generals de l'Estat per a l'any 2011.

¹⁴ Data d'entrada en vigor de la Llei 6/2011, de 26 de juliol, de pressupostos de la Generalitat de Catalunya per a l'any 2011.

¹⁵ Reial decret-llei 20/2011, de 30 de desembre, de mesures urgents en matèria pressupostària, tributària i financera per a la correcció del dèficit públic.

sió social i l'eradicació de la pobresa al llarg de l'any 2012. Davant aquest compromís, el setembre de 2011 es presenta un document de propostes d'actuació¹⁶ que contempla, entre les seves mesures, la "redefinició" de l'RMI. Així mateix, es troba en fase d'elaboració el Pacte per a la infància a Catalunya, en un context d'increment del risc de pobresa d'aquest col·lectiu. Com a punt de partida d'aquest pacte, el Govern ha elaborat un document de bases, que recull, entre d'altres qüestions, la ja esmentada de l'augment de la pobresa infantil, les dificultats d'inserció laboral de la joventut i la conciliació de la vida laboral i familiar.

¹⁶ Consensuat pel Govern, el món associatiu i l'Administració local.

CAPÍTOL VI. SOSTENIBILITAT AMBIENTAL

1. Context sociopolític i ambiental

- La conferència sobre el canvi climàtic de Durban (Sud-àfrica) l'any 2011 no ha servit per assolir un acord vinculant, però n'ha establert el full de ruta. Catalunya ha defensat la importància dels governs regionals i locals en la lluita contra el canvi climàtic.
- A la UE preocupa el risc d'escassetat de matèries primeres crítiques per al desenvolupament de tecnologies noves. Per això, enguany s'ha presentat el full de ruta per consumir menys recursos, millorar-ne la productivitat i dissenyar productes i serveis sostenibles.
- En general, la preocupació per l'atur i la situació econòmica supera la preocupació mediambiental l'any 2011. Però la conscienciació sobre l'estalvi energètic, els efectes del canvi climàtic i l'estat del medi ambient ha augmentat a Catalunya.

Tot i que no s'ha aconseguit un acord internacional vinculant a la dissetena Conferència de les Parts sobre el canvi climàtic¹⁷ a Durban (Sud-àfrica) l'any 2011 com la UE-27 pretenia, s'ha prorrogat el Protocol de Kyoto a partir de l'any 2013 i s'ha establert el full de ruta per assolir-lo. No obstant això, se'n desvinculen Canadà, Japó i Rússia. Catalunya s'ha posicionat en favor de reconèixer la importància dels governs regionals i locals, i de la col·laboració pública i privada en la mitigació i adaptació al canvi climàtic.

Les limitacions en la producció i extracció de recursos naturals i energètics i la degradació del capital natural n'han augmentat la volatilitat dels preus. En conseqüència, la UE i la CE s'han posicionat a favor de millorar la gestió i la productivitat dels materials l'any 2011 i d'apostar per la sostenibilitat amb la intenció d'evitar que l'escassetat de matèries primeres crítiques, com ara les terres rares,¹⁸ el platí o el magnesi, comprometin el desenvolupament de les tecnologies noves de la comunicació i l'energia. Per això, en el context de l'Estratègia Europa 2020, la Comissió Europea (CE) ha aprovat la iniciativa «Una Europa eficient en l'ús de recursos», així com el full de ruta per assolir aquest objectiu l'any 2050.

Segons l'eurobaròmetre de l'any 2011, la protecció del medi ambient és important per la majoria de la ciutadania europea, i tres quartes parts de la població espanyola, per sobre de la mitjana de la UE-27, opina que la protecció s'ha de dirigir des de la UE. D'altra banda, l'enquesta Òmnibus del 2011 ens ha confirmat l'augment de la conscienciació ambiental de la població catalana i del comportament favorable vers l'estalvi d'aigua i energia i el reciclatge.

¹⁷ En l'àmbit del Conveni Marc de Nacions Unides sobre el canvi climàtic.

¹⁸ Itri, escandi i lantànids.

2. Estat del medi ambient

- Aquest any 2011, la UE ha presentat l'Estratègia europea de biodiversitat 2020, atès que només el 17% de les espècies i hàbitats i l'11% dels ecosistemes de la UE evolucionen positivament.
- La situació hídrica de l'any 2011 ha estat favorable quant als embassaments (85% a les conques internes i 68% a les conques catalanes de l'Ebre). Per tant el recurs a la dessalinització, la regeneració i la reutilització d'aigua s'ha reduït.
- En conjunt, el 25% dels recursos hídrics de les conques internes de Catalunya han assolit els objectius de qualitat de la DMA l'any 2011.
- Quant a les propostes per reformar la política pesquera comuna (PPC), la CE ha fet un gir radical l'any 2011, atès que no ha aconseguit que la flota de la UE s'adaptés a les possibilitats reals de pesca.
- Les captures de peix i la recaptació total han augmentat el 10% l'any 2011. La producció aquícola també (el 12%), però la recaptació de l'aqüicultura ha baixat (el 8%).
- L'any 2010 s'han produït 12,4 Mt de residus, el 8% menys que l'any 2009. La reducció l'ha encapçalat el sector de la construcció (-24%). La recollida selectiva de residus municipals i la valorització, sobretot a la indústria i a la construcció, han augmentat considerablement.
- Enguany s'ha presentat la proposta de reforma de la política agrària comuna 2020 que pretén millorar l'aplicació de la política mediambiental, però que ha canviat l'orientació dels subsidis (per hectàrea en lloc de per producció).
- Les empreses i productors ecològics, així com la facturació del sector, han augmentat l'any 2011 respecte de l'any anterior. La producció agrícola ecològica i integrada ha augmentat el 8% i representa el 6,4% de les terres de conreu.
- L'any internacional dels boscos ha acabat amb l'augment del 4,7% de la superfície forestal catalana, i del 0,6% de la gestionada de manera sostenible.
- La política sobre contaminació atmosfèrica de la UE s'ha revisat l'any 2011, atès que moltes àrees urbanes no han assolit els objectius de qualitat de l'aire (partícules en suspensió i diòxid de nitrogen), com ara l'Àrea de Barcelona i el Baix Llobregat-Vallès a Catalunya.

Ecosistemes i biodiversitat

Els serveis ecosistèmics, com ara els del riu Llobregat –subministrament d'aigua, retenció de sediments, producció d'energia i autodepuració- s'han valorat en més de 1.000 milions d'euros l'any 2011. Malauradament, la pèrdua de biodiversitat i la presència d'espècies invasores, per exemple el musclo zebra i el cargol poma, han perjudicat alguns sectors, especialment, l'energètic i l'agrícola. Enguany s'ha presentat l'Estratègia europea de biodiversitat 2020, amb l'objectiu de preservar les espècies abans que recuperar-les, ja que només l'11% dels ecosistemes protegits de la UE evolucionen favorablement.

Així, en l'àmbit de l'Estat també s'han aprovat diverses normes de desenvolupament de la Llei de patrimoni natural, com ara el Pla estratègic del patrimoni natural i de la biodiversitat, i els llistats i catàlegs d'espècies silvestres en règim de protecció especial, espècies amenaçades i espècies exòtiques invasores.

Aigua

Les directives comunitàries obliguen a millorar el sanejament, l'abastament i la recuperació química i ecològica de les aigües l'any 2015. En aquest context, enguany s'ha aprovat la transposició de les directives que desenvolupen la Directiva marc de l'aigua en matèria de qualitat ambiental i s'ha

adaptat la normativa sobre contaminació causada pel vessament de substàncies perilloses al medi aquàtic.

El sistema de sanejament català ha incorporat 23 depuradores noves l'any 2011, que fan pujar el total a 414, el 27% de les planificades. L'aigua regenerada ha representat el 4% de l'aigua depurada. Pel que fa a la gestió de la demanda, el 57% dels municipis han aprovat el Pla director del servei d'abastament l'any 2011. El consum d'aigua s'ha reduït l'1,5% l'any 2010 respecte de l'any anterior.

Durant l'any 2011 la situació hídrica ha estat favorable; els volums embassats a les conques internes han assolit el 85% de la capacitat total i els de les conques catalanes de l'Ebre el 68%, amb la qual cosa la gestió de l'oferta d'aigua, és a dir, el recurs a la dessalinització, la regeneració i reutilització, i la recuperació d'aqüífers, s'ha reduït respecte de l'any anterior, i se situa lluny dels objectius del Pla de gestió, actualment en revisió, al 7, 17 i 7% respectivament.

La instrucció de la planificació hidrològica s'ha modificat a requeriment de la CE i el Pla de gestió del districte de Conca fluvial de Catalunya s'ha aprovat definitivament després del vist i plau del Govern de l'Estat. En general, el 25% de les masses d'aigua de les conques internes han assolit els objectius de qualitat que han d'assolir el 55% dels recursos hídrics l'any 2015, tot i que s'està revisant. La dificultat rau sobretot en una quarta part dels rius, els embassaments com ara el Foix, les aigües costaneres del Muga, el Besòs, el Llobregat i la llacuna de la Murtra per un sanejament insuficient, i les aigües litorals de la costa central, entre d'altres.

Mar, pesca i aqüicultura

En un context de reducció dels recursos pesquers locals, la flota de la UE s'ha expandit per l'Atlàntic, el Pacífic i l'Índic. La CE ha fet un gir radical en les propostes per reformar la política pesquera comuna (PPC) l'any 2011, atès que no ha aconseguit que la flota de la UE s'adaptés a les possibilitats reals de pesca. La reforma inclou la visió ecosistèmica de les pesqueries, i altres aspectes que no han agradat al sector pesquer català, com ara la reducció de les llicències i el mercat de permisos de pesca que beneficia els grans vaixells.

En aquest context, i en desenvolupament de la Llei 41/2010 de protecció del medi marí, s'han establert els criteris d'integració a la xarxa d'àrees marines protegides d'Espanya.

A Catalunya, les captures de peix (31,8 milers de tones) han augmentat el 10% i la recaptació total el 9%. La producció aqüícola (6,8 milers de tones) també ha augmentat (el 12%), però els ingressos han caigut el 8%.

Sòl i residus

La superfície de sòl artificial, amb risc d'erosió (el 46%) i forestal ha augmentat i la de conreus ha disminuït (el 0,6%). La quantitat d'emplaçament contaminats identificats (2.134) ha augmentat el 3%.

En el context normatiu i econòmic el residu és un recurs. Enguany la Llei de residus i sòls contaminats que transposa la Directiva 2008/98/CE s'ha aprovat i el Text refós de la Llei reguladora de residus de Catalunya s'ha modificat per canviar el règim d'intervenció administrativa.

D'altra banda, el tipus de cànon sobre la disposició del rebuig dels residus municipals s'ha incrementat. En aquest sentit, la producció de residus municipals s'ha mantingut estable l'any 2010 (1,53 kg/hab./dia), però per sobre de l'objectiu 2012 (1,48 kg/hab./dia). La recollida selectiva i la valorització total han augmentat, el 0,3 i 5% respectivament. La disposició final (el 47%) s'ha reduït i se situa damunt de l'objectiu 2012 (41%). La valorització de residus industrial (el 78%) ha aug-

mentat, sobretot la material i externa a l'empresa, i assoleix l'objectiu 2012, tot i que la generació ha repuntat una mica (l'1%). La producció de residus de la construcció i demolició ha caigut el 24% i és la més baixa des que hi ha registres i la valorització (el 58%) ha superat l'objectiu 2012 del 50%. En aquest context, l'aplicació del cànon sobre deposició controlada dels residus de la construcció i demolició ha quedat suspesa durant dos anys.

Pel que fa als residus dels serveis ambientals, els generats per les depuradores han baixat però la valorització no ha assolit els objectius previstos, i la deposició controlada tampoc. Les empreses gestores han augmentat en nombre (el 7%) l'any 2010 i les tones gestionades també (l'11%). Així, s'han gestionat (entrades) el 90% dels residus generats, sobretot industrials (el 67%). Tanmateix, la valorització se situa per sota de l'objectiu 2012.

Agricultura i boscos

L'any 2011 s'ha presentat la reforma de la política agrària comuna 2020 que pretén millorar l'aplicació de la política mediambiental i orientar els subsidis per aconseguir una alimentació de qualitat, preservar el medi ambient i desenvolupar el món rural.

El nombre d'operadors de producció ecològica (productors i empreses), la facturació i les exportacions han augmentat. També ho ha fet la producció agrícola ecològica i integrada catalana, el 8% l'any 2011 respecte de l'any anterior.

L'any 2011 ha estat l'any internacional dels boscos que a Europa han augmentat en nombre i densitat. Tanmateix, els boscos de la conca mediterrània perden biodiversitat i s'han d'adaptar al canvi climàtic. A Catalunya, la superfície forestal també ha augmentat (el 4,7%). La dificultat rau en gestionar-los adequadament per reduir el risc d'incendis i proveir la població de biomassa. Només el 36% dels boscos catalans es gestionen de manera sostenible, sobretot els públics.

Aire i altres

La qualitat de l'aire ha millorat l'any 2011 respecte de l'any anterior, però algunes àrees urbanes de Catalunya segueixen sense complir els objectius de qualitat de l'aire de la UE. De fet, la ciutat de Barcelona és objecte d'un expedient comunitari per superar els valors límit d'alguns contaminants. Així, s'han superat els valors límit de diòxid de nitrogen, ozó i partícules en suspensió, a l'àrea de Barcelona i al Vallès-Baix Llobregat. L'ozó i les partícules en suspensió han afectat altres zones com ara la Plana de Vic.

En aquest context, el Govern ha presentat una proposta de Pla d'actuació per a la millora de la qualitat de l'aire 2011-2015 de Catalunya que encara està en fase d'elaboració. Cal recordar que enguany s'ha transposat la directiva europea sobre millora de la qualitat de l'aire i s'ha aprovat el Pla nacional de millora de la qualitat de l'aire que ha d'orientar els plans de les comunitats autònomes.

3. Canvi climàtic i polítiques de mitigació i adaptació

- La concentració de CO₂ a l'atmosfera ha augmentat l'any 2010. D'altra banda, També han augmentat les emissions de gasos d'efecte d'hivernacle mundials, europees i catalanes.
- L'indicador d'intensitat de les emissions a l'economia catalana s'ha mantingut estable (250 tones CO₂/milió d'€ del PIB) i per sota del de l'Estat espanyol.
- El desfasament entre les emissions assignades i verificades ha estat del 25% i ha generat un superàvit de 4,8 Mt de drets d'emissió, sobretot per la indústria ceràmica.
- L'any 2011 ha estat un dels més càlids al món, també a Catalunya, i de tempestes. La temperatura mitjana ha assolit els 18,7 °C a l'Ebre i els 16,2 °C a l'Observatori Fabra.
- Les polítiques de mitigació de l'any 2011 s'han centrat en la mobilitat i la recuperació del preu del carboni mitjançant la restricció de drets d'emissió durant el període 2013-2020.
- Les polítiques d'adaptació de l'any 2011 s'han focalitzat en les zones urbanes.

Emissions, canvi climàtic i impactes

La majoria de les emissions de l'any 2010 són conseqüència de les activitats relacionades amb el processament de l'energia, concretament, el transport i les plantes de combustió de la indústria, la construcció i el sector energètic. Les emissions difuses han representat el 68% del total l'any 2010, i les subjectes al règim de comerç d'emissió el 32%. Quant a les emissions regulades, se n'han verificat un quart menys que les assignades; per tant, s'han generat gairebé 5 milions de tones de drets d'emissió, especialment a la indústria ceràmica, per vendre o fer servir durant el període (2013-2020) que serà més restrictiu.

Segons la NASA, l'any 2011 ha estat un dels més càlids des de 1880. També a Catalunya, entre 0,5°C i 1,5°C per sobre de la mitjana climàtica. Un increment significatiu de la temperatura mitjana de l'aire i de l'aigua de mar s'ha registrat durant el període 1950-2010, sobretot de la temperatura màxima a l'estiu. La irregularitat pluviomètrica del clima de Catalunya també s'ha accentuat amb episodis de pluja i tempesta durant l'any 2011. El nivell del mar augmenta 4 mm per any des de 1990.

Les polítiques de mitigació i adaptació al canvi climàtic

En el context de la conferència del clima celebrada a finals de desembre a Durban (Sud-àfrica), Catalunya ha defensat el paper de les regions i les polítiques de mitigació en l'àmbit local.

Durant l'any 2011 s'ha aprovat el full de ruta perquè la UE esdevingui una economia competitiva baixa en emissions de CO₂ l'any 2050, i la Llei d'economia sostenible de l'Estat ha impulsat la compensació voluntària de les emissions de CO₂ i un fons públic per adquirir crèdits de carboni entre altres.

Les polítiques de mitigació han abordat la mobilitat, concretament, els estàndards d'emissió de les furgonetes i del transport marítim a la UE i els descomptes per ocupació del vehicle a Catalunya, com també la progressiva reducció de drets d'emissió a partir de 2013, atès que la crisi i la caiguda de la producció industrial, han esfondrat el preu del carboni l'any 2011 (12,9 €/t).

Les polítiques d'adaptació al canvi climàtic s'han centrat en les zones urbanes l'any 2011, concretament en la seva capacitat d'anticipació, reacció i recuperació.

4. Recursos energètics

- Les centrals nuclears catalanes han superat les proves de resistència l'any 2011 però hauran de construir edificis alternatius de gestió d'emergències.
- La mitjana del preu del cru Brent (111,2 dòlars el barril) ha pujat i la de CO₂ ha baixat l'any 2011.
- La política energètica s'ha centrat en l'estalvi i l'eficiència, sobretot a l'edificació i la indústria, i en les energies renovables. La proposta del Pla del Govern de Catalunya aposta per l'eòlica.
- El consum d'energia primària i final a Catalunya va caure l'any 2009 i es va fer més renovable (el 4,1 i el 2,3% respectivament).
- El consum d'energia final ha baixat en la indústria i la construcció i en el sector primari, i ha augmentat en el transport i el sector domèstic. La intensitat energètica final només s'ha reduït al sector primari.
- La producció d'electricitat amb energies renovables ha augmentat l'any 2010. La potència instal·lada de renovables, sobretot de biomassa, també ha augmentat l'any 2011.
- Els objectius previstos de potencia renovable instal·lada al Pla de l'energia 2015 per a l'any 2011 no s'han assolit, sobretot els d'energia eòlica i solar. Només els residus sòlids urbans han cobert les expectatives.
- L'hidràulica i els biocarburants encapçalen el consum d'energia primària renovable, i el biodièsel i la biomassa, el consum renovable final.

Context i política energètica

L'accident de Fukushima l'11 de març del 2011 ha fet revisar els nivells de seguretat nuclear de les centrals de la UE i elaborar plans nacionals de contingència. Les centrals catalanes han passat el test però hauran de fer inversions per gestionar les emergències.

La incertesa sobre les reserves, els recursos i la capacitat productiva com també sobre els riscos tècnics i geopolítics, han mantingut el preu del petroli alt durant l'any 2011 amb un màxim de 123,3 \$/barril Brent. El preu de la tona de CO₂ (12,9 euros la tona assignada) ha baixat.

En el context de l'Estratègia Europa 2020 i la iniciativa «Una Europa eficient en l'ús dels recursos» s'han aprovat: el full de ruta Energia 2050, el Pla d'eficiència energètica 2020 i el Llibre blanc del transport. Els objectius d'estalvi i eficiència energètica, energies renovables i del transport de l'Estat s'han establert a la Llei d'economia sostenible i als plans d'estalvi i eficiència energètica i d'energies renovables 2011-2020.

La política energètica catalana de l'any 2011 s'ha centrat en l'eficiència energètica i de l'ús de recursos, i en la descentralització i el foment de les energies renovables. Tot i la suspensió cautelar de la implantació del mapa eòlic de Catalunya pel Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, la proposta del Pla d'energia i canvi climàtic 2011-2020 presentada enguany fa més exigents els objectius eòlics de l'anterior pla i ha inclòs la interconnexió amb França. Les subvencions de l'any 2011 s'han reduït el 17% i s'han destinat a l'edificació i la indústria.

Consum, producció i eficiència energètica

El consum d'energia primària ha caigut el 4,8% l'any 2009, sobretot el de carbó, urani i gas natural, mentre que el d'energies renovables ha augmentat el 25% i ha assolit el 4,1% sobre el total. El consum d'energia final també ha caigut el 5% l'any 2009 sobretot, a la indústria i la construcció i al sector primari, però el pes de les renovables ha augmentat i representen el 2,3% del total. El

transport segueix sent el gran consumidor d'energia final (41%) i ha guanyat pes. La intensitat energètica final només ha baixat al sector primari.

El principal escull del sector elèctric és el dèficit de tarifa elèctrica i algunes institucions recomanen revisar els costos i les subhastes que fixen el preu. En aquest sentit, les centrals de règim ordinari han vist reconeguda la condició de garantia del sistema i s'ha provat el mecanisme d'adquisició de l'energia de règim especial –fotovoltaica i eòlica- al marge de la subhasta per les comercialitzadores l'any 2011.

La producció d'electricitat amb combustibles renovables ha augmentat l'any 2010 a Catalunya, sobretot l'eòlica i l'hidràulica, i representa el 14,6% del total. La potència elèctrica instal·lada de règim ordinari ha disminuït i la de règim especial (renovables, cogeneració i residus), sobretot la biomassa, ha augmentat l'any 2011.

Energies renovables i combustibles alternatius

La potència elèctrica d'energia renovable instal·lada (3.684 MW) se situa el 25% per sota de l'objectiu que s'havia previst en el Pla de l'energia 2015 per a l'any 2011. Cap energia renovable ha assolit els objectius excepte els residus sòlids urbans. No obstant això, la biomassa s'ha multiplicat per nou.

El consum d'energia primària renovable ha augmentat a Catalunya, especialment, el de biocarburants, l'energia eòlica i l'energia solar. També el consum d'energia final renovable, sobretot el biodièsel, el bioetanol i l'energia solar.

5. Medi ambient i empreses

- Segons el registre estatal d'emissions i fonts contaminants, Catalunya ha informat de l'emissió de l'11% de contaminants de l'Estat, per sota del País Basc i Andalusia i del PIB industrial.
- El sector del medi ambient català ocupa el primer lloc de l'Estat en nombre d'empreses i ocupació, però el marge d'explotació i la dedicació exclusiva s'ha reduït l'any 2010.
- La caiguda de la inversió en equips de protecció mediambiental per reduir la contaminació ha estat del 27% i la despesa corrent el 3% l'any 2009. Tot i així, és menys pronunciada que la caiguda de l'Estat.
- El nombre de certificats EMAS i d'empreses amb etiqueta ecològica ha augmentat. En canvi, el nombre de distintius de garantia de qualitat ambiental ha caigut l'any 2011.

Context: regulació ambiental, producció sostenible i sector del medi ambient

La directiva sobre emissions industrials ha entrat en vigor. Catalunya ha registrat l'11% de les emissions de contaminants a l'aire i l'aigua de l'Estat, l'any 2010, per sota del País Basc i Andalusia, i del PIB industrial català (18,7%).

L'ecoinnovació catalana ha posat el focus en el disseny de productes i serveis que integrin els criteris ambientals, i en la prevenció de la generació de residus durant el cicle de vida dels productes.

El sector del medi ambient català ocupa el primer lloc de l'Estat espanyol en nombre d'empreses (19,5% del total) i en ocupació verda (el 17,6% del total), especialment, el tractament i depuració d'aigües residuals, les activitats educatives i els serveis ambientals a les empreses. Però, com a conseqüència de la crisi, el sector ha reduït el marge d'explotació i la dedicació exclusiva a l'activitat.

Despesa i inversió industrial

La Llei d'economia sostenible ha impulsat la millora del règim fiscal de deducció de les despeses efectuades en inversions destinades a la protecció del medi ambient.

Tot i que Catalunya segueix encapçalant la inversió en equips de final de control de la contaminació integrats, la despesa total industrial en protecció mediambiental per reduir la contaminació va caure l'11% l'any 2009, sobretot les inversions en equips per reduir i eliminar les emissions contaminants, però va caure menys que al conjunt de l'Estat.

Bones pràctiques ambientals a l'empresa

Pel que fa a la gestió mediambiental, el nombre d'empreses catalanes certificades EMAS ha augmentat el 10% l'any 2011, gràcies a les empreses de serveis i de menys de 250 treballadors/ores. La certificació en l'Administració pública i la gestió de residus ha augmentat. Enguany no hi ha hagut dotació d'ajuts per a sistemes de gestió mediambiental.

El nombre d'empreses de serveis i de productes amb distintiu de garantia de qualitat ambiental ha caigut l'any 2011, sobretot entre els tallers de vehicles i les fabricues de cartró. En canvi, el nombre d'empreses amb etiqueta ecològica ha augmentat, sobretot entre les que fabriquen productes de neteja d'ús general, i pintures i vernissos.